

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

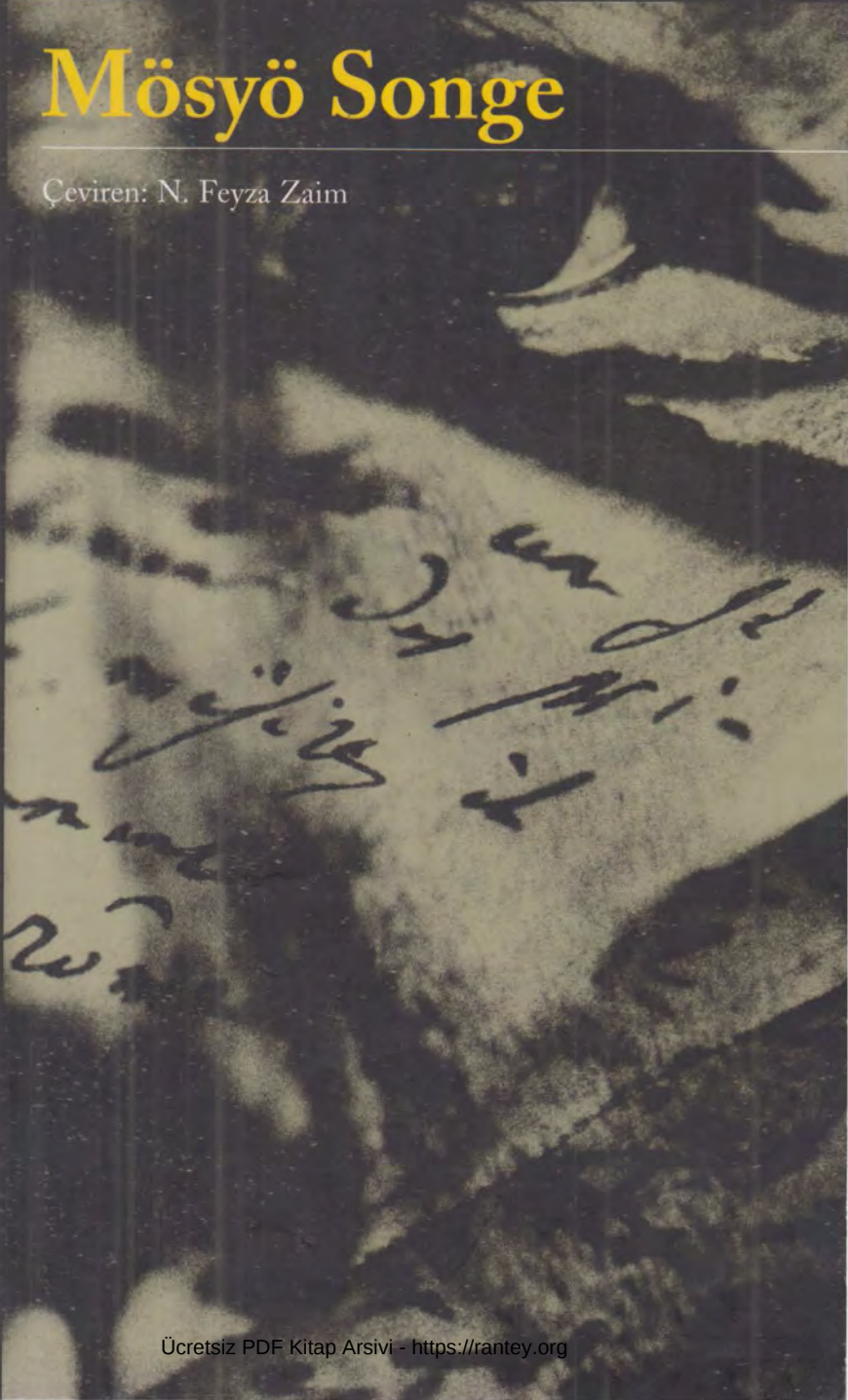
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Robert Pinget

Mösyö Songe

Çeviren: N. Feyza Zaim

ROMAN

MÖSYÖ SONGE

Robert Pinget 1920'de Cenevre'de doğdu. 1946 yılında Paris'e yerleşmeden önce ülkesinde hukuk öğrenimi gördü. 1951'de ilk öykü derlemesi yayımlandı. Bundan tam beş yıl sonra, Beckett'in tavsiyesi üzerine Minuit Yayınları'na katıldı. Aynı dönemde, Alain-Robe Grillet, Nathalie Sarraute, Samuel Beckett ve Claude Simon'la birlikte Yeni Roman serüvenini hazırlayanlardan biri oldu. Oyunlarıyla birlikte otuza yakın kitabı bulunan Pinget, 1965 yılında *Qulequ'un* (Biri) adlı romanıyla Femina Ödülü'nü aldı. Oyunlarından çoğu Avignon Festivali'nde sahnelendi. 1997 yılında kalp krizinden ölen Pinget'nin son kitabı *Taches d'encre* (Mürekkep Lekeleri) aynı yılın bahar aylarında yine Minuit'den çıktı. Pinget'nin, dilin gündelik kullanımlarıyla oynayan üslubu, kılı kırk yaran, çelişkili ve yararsız araştırmalardan çıkardığı bir tür anlamsızlık duygusunu ortaya koyar. Nihilizmi, insan bağlamında ele alındığında, zaman zaman bir tür neşeyle aydınlanır. Yüzeysel psikoloji çözümlemelerindeki incelikle öne çıkan yapıtları, giderek artan bir ilgiyle karşılanmaktadır.

Başlıca Yapıtları: *Gral Flibuste* (1956; Korsal Gral), *Baga* (1958; Baga), *Le Fiston* (1959; Oğulcuk), *L'Inquisitoire* (1962 / *Sorgulama*, YKY, 1996), *Quelqu'un* (1965; Biri), *Entre Fantoine et Agapa* (1966 / *Fantoine ile Agapa Arasında*, YKY, 1995).

Oyun: *Lettre morte* (1959; Ölü Mektup), *La Manivelle* (1960; Manivela), *Abel et Bela* (1971; Abel ve Bela).

N. Feyza Zaim (Dalfes) 1959'da İstanbul'da doğdu. Orta ve lise öğrenimini Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi'nde, yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. 1984-1987 yılları arasında Gelişim Büyük Larousse Ansiklopedisi Sözlük Bölümü'nde yönetmen yardımcılığı ve sözlük yazarlığı yaptı. *Çağdaş Eleştiri* dergisinde çeşitli makale, çeviri, eleştiri ve söyleşileri yayımlandı. 1987 yılında reklam yazarlığına başlayan Zaim, bugün yaratıcı reklam yönetmeni olarak görev yapmaktadır.

Başlıca çevirileri: Nathalie Sarraute, *Altın Meyveler* (YKY, 1994); Robert Pinget, *Fantoine ve Agapa Arasında* (YKY, 1995).

*Robert Pinget'nin
YKY'deki öteki kitapları:*

**Fantoine ile Agapa Arasında (1995)
Sorgulama (1996)**

ROBERT PINGET

Mösyö Songe

ÇEVİREN:
N. FEYZA ZAİM

ROMAN

İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 1658
Edebiyat - 447

Mösyö Songe / Robert Pinget
Özgün Adı: Monsieur Songe
Fransızcadan Çeviren: N. Feyza Zaim

Kitap Editörü: Esra Özdoğan
Düzeltili: Fahri Güllüoğlu

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel
Baskı: Şefik Matbaası

Çeviriye Temel Alınan Baskı: Robert Pinget, *Monsieur Songe*, Les Éditions de Minuit, 1985
1. Baskı: İstanbul, Mayıs 2002
ISBN 975-08-0390-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2002
© Éditions Minuit, 2002

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.yapikrediyayinlari.com>
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://www.estore.com.tr/bulvar/yky>

Önsöz

Yaklaşık yirmi yıl süresince, iş yorgunluğumu Mösyö Songe'un öykülerini karalayarak üzerimden attım. Öykülerin gözden geçirilerek tek bir cilt halinde bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş bu kitap, tekrarlıyorum, yalnızca bir eğlencelik.

R.P.

EMEKLİ

Uyumuş olmalıyım.

Mösyö Songe.

I

Mösyö Songe, balkonunda güneşin altında oturuyor. O bir emekli. Agapa yakınlarında, yazları kalabalık, kışlarıysa çok sıkıcı bir sahil kasabasında, deniz kenarındaki bir villada hizmetçisiyle birlikte yaşıyor.

Mösyö Songe'un önünde, bir masa üstünde boş bir kahve fincanı ve okumadığı yerel bir gazete var. Gazete, onun kendine karşı takındığı tavrı ortaya koyuyor. İnsan onun yaşında, ömrünü en ufak eğilimlerini gözetlemeye, en ufak tepkilerini haklı çıkarmaya ya da yermeye harcamışsa, kendini kapıp koyveremez artık. Saygıdeğer bir insanın ruh durumunu, iç huzurunu yansıtmaması gereken belli sayıda davranış kalıbı yerleşmiştir kafasına. Sabahın onunda denize karşı gazetesiz oturmak olmaz. Mösyö Songe'un kendisini dikizleyecek yakın komşusu yok, zaten mesele de bu değil. Uzun zaman var ki, nasıl davranacağını söyleyecek birine ihtiyacı yok.

Gazetesini neden okumadığı sorulabilirdi elbette, ama çok da önemli bir soru olmazdı bu. Yorgunluktan belki. Belki de tembellikten. Ya da bencillikten.

Villa denize hâkim. Hafif eğimli bir tepenin üzerine inşa edilmiş. Aşağıda, ikisi denize, üçüncüsü ve mutfak olarak kullanılanı kuzeydeki bahçeye bakan dört oda var. Üst katta üç oda ve banyo. Hizmetçinin odası kuzeye açılıyor, efendinin odasının ve kullanılmayan üçüncü odanın deniz manzaralı ortak bir balkonu var.

Mösyö Songe, uzakta yavaşça ilerleyen küçük bir gemiye bakıyor. Orada ayakta duran iki kişiyi seçiyor. Bunlar, sabahın oldukça geç bir saati olmasına karşın ağ atan balıkçılar olmalı. Ama belki de kışın çalışma saatleri farklıdır. Sağ tarafta deniz

bir koy oluşturuyor. Tam mesafeyi kestirmek zor ama üç beş kilometre ötede, küçük bir burun, bir çam korusunun dışına taşan bir fenerle taçlanıyor. Solda, pembe kayalıklı bir ada var. İki balıkçı manevra yaparak oraya yaklaşıyorlar. Işıık o kadar güçlü ki, gözlemci daha iyi görebilmek için elini gözlerinin üzerine koyuyor ama sonuç sıfır çünkü deniz parılıyor. Sonra, tekne adacığın ardında kayboluyor. Mösyö Songe, öbür tarafından çıkmasını bekliyor ama tam o sırada hizmetçisi bahçeden ona sesleniyor. Balkondan eğiliyor. Hizmetçisi bağırarak, postacının bir taahhütlü getirdiğini söylüyor.

II

Hizmetçi üst kata günde iki defadan fazla çıkamayacak kadar yorgun olduğunu söylüyor. Bir, sabah kahvesinden sonra saat sekize doğru beyefendininkini vermek ve toz almak için, bir de akşam yatmak için. Hatta akşamları aşağıda, mutfağa bitişik yemek salonundaki divanın üzerinde yatmayı bile tercih ederdi, ama efendisi kabul etmiyor. Yemek salonunda yatan bir hizmetçi görülmüş şey değildir. Üstelik bu durum, oradan bazı eşyaları salona ve salondaki bazılarını da, artık dönülecek yer kalmayacak sigara odasına taşımayı zorunlu kılacak. Hizmetçi kendisine yer yapmak için sigara odasını da düşündü ama Mösyö Songe'un kararı kesindi. Salon resmi misafirler için sürekli tertipli tutulduğundan, orası Mösyö Songe'un habersiz misafirlerini kabul ettiği yer. Üstelik, sigara odasında uyuyan bir hizmetçi de görülmüş şey değildir. Kaderinde yazılıysa, ileri sürdüğü gibi merdivenleri çıkarken kalp krizi geçirecek demektir. Hem zaten, yukarı günde bir kere temizlik yapmak için çıksa kalp krizi geçirme ihtimali daha mı az olacak? Kader bu tür hesaplara yabancısıdır.

Hizmetçiye iniyorum, diye sesleniyor. Odasına giriyor, makbuzu imzalamak için komodinden bir tükenmez kalem alıyor ve zemin kata iniyor. Postacı onu dış basamaklarda bekliyor. Mösyö Songe mutfağa girmesini söylüyor ve hizmetçisinden, taahhütlü getiren postacılara verilmesi âdet olduğu üzere

bir kadeh şarap sunmasını istiyor. Hizmetçi itaat ediyor, alıcı makbuzu imzalıyor, postacı masanın üzerine küçük bir paket bıraktıktan sonra şarabını içiyor ve gidiyor.

Bunun üzerine Mösyö Songe, neden koridordan seslenmek yerine gelip de pencerenin altında bağıryorsunuz, bu şekil davranıştan hoşlanmadığımı size yüz kere söyledim, diyor hizmetçiye. O da, o sırada bahçede nar ağacını sulamakta olduğunu ve böylesinin daha kolay ve daha az yorucu olduğunu söylüyor. Daha az yorucu, daha az yorucu ha, diye söyleniyor beyefendi asık suratla, görürüz bakalım.

Mutfak kapısından çıkıyor, nar ağacına kadar adımlarını sayıyor. Yirmi! diye bağıryor. Sonra nar ağacından eve, penceresinin altına kadar. Yirmi beş! Dönüp hizmetçiye yaklaşıyor. Pencereye kadar fazladan beş adım var, demek ki siz yirmibeş adım artı yirmibeş, bu da eder elli, artı mutfağınıza geri dönmek için yirmi, ki bu da eder yetmiş adım attınız. Oysa bunun yerine, gelip bana buradan seslenmek için yirmi, geri gidip nar ağacını sulamayı bitirmek için artı yirmi, sonra geri gelmek için yirmi, ki bu da eder altmış adım, atabilirdiniz. Görüyorsunuz ki haklıyım. Ama adım atmak değil ki bana zor gelen, diyor hizmetçi, şu üç basamak, şayet beyefendi hesaplamak zahmetine katlanırlarsa, çıkarken altı, inerken üç adıma mal olacağını görürlerdi. Tekrar inerken üç ve tekrar çıkarken de üç, çünkü sulama kabını orada bırakmışsınız, diyor Mösyö Songe burundan soluyarak. Ve postacının getirdiği paketi alıp mutfaktan çıkıyor.

III

Bahçe çok hoş. Yol tarafındaki büyük bir kapıyla son buluyor. Tepenin altında, sağa dönen iki tarafı ağaçlıklı bir yoldan geçiliyor. Yol, mimoza ağaçlarıyla gölgelenmiş. Sonra, nergisler ve zakkum ağaçlarıyla kuşatılmış bir terasın çevrelediği eve doğru tırmanılıyor. Deniz tarafında bir merdiven, Mösyö Songe'un her gün temizleyip tırmıkla şekil verdiği minyatür bir plaja kadar iniyor. Deniz kabardığında dalgaların sürüklediği

tahta parçaları, çürümüş yosunlar, bazen de nerelerden gelirler Allah bilir, plastik nesneler vuruyor plaja. Mösyö Songe, dağınıklık yaratan her şeyden nefret eder. Özellikle denizde batmadıkları ya da en azından çürüyüp yok olmadıkları için baş edemediği şu nesnelere, boş şişelere, kutulara, tuhaf kap kacağa sövüp sayıyor. Dünyanın pek yakında, yakana kadar bir kaya kovuğunda sakladığı bu çerçöple kaplanacağını söylüyor.

Tırmıkla şekil verme işini bitirdiğinde, plajın biraz yukarısında, bir incir ağacının korunağında inşa edilmiş beton bir banka oturmaya gidiyor. İncirler, incirler diye söylenerek bir sigara içiyor. İncir dikmek mi geliyor aklına, çünkü bir yandan kendi kendine konuşuyor, öte yandan incir sevmiyor. Oysa ağaç iki kere mahsul verdiğinden, yazın büyük bir bölümünde meyvelerle doluyor. Kimse elini sürmüyor ağaca, çünkü hizmetçi de incir sevmiyor. Bir yumurcak gelip toptasaydı keşke. İncirler düşüp yerde kuruyorlar. Bu da düzensizlik yaratıyor. Bu durumda da, Mösyö Songe eğiliyor ve plastik kovuğuna atmak için elinden geldiğince kuru meyve topluyor.

Sonra tekrar terasa çıkıyor ve orada demir bir masaya yerleşiyor. Nezle olacak gibiyim, diyor. Hizmetçinin getirip sandalyeye koyduğu triko ceketini omzuna alıyor ve yine hizmetçinin getirmiş olduğu kitabı açıyor. Vergilius'un eserleri, metnin karşısına yerleştirilmiş çevirisiyle şık bir baskı. Mösyö Songe, gazetesini gibi bunu da okumuyor. Ceketinin cebinden, öğle yemeğine kadar dikkatlice inceleyeceği bir tomar fatura çıkartıyor.

Sonra, hizmetçinin çaldığı şu çan zırzalığı. Villaya geldiklerinde, Mösyö Songe bu çanı mutfak kapısının üzerinde görür görmez, onu yemek saatleri geldiğinde çalacağız, dedi. Sonradan yalnız kaldığında, hizmetçinin duymayacağı şekilde, yemek çanı benim bütün bir çocukluğum demek, onu elimizden geldiğince yaşatacağız, diye de ekledi. Çocukluğunu aklına öyle esti diye geri getirip getiremeyeceği de bir başka soru. Çan sesi çocukluğunun gizli bir benzeri belki de, hatta neredeyse aynısı ama tüm masumiyetini kaybetmiş olarak. Yanılıyor bu konuda, ama böylesi onun için daha iyi.

Demek ki saat 12:30, Mösyö Songe kalkıyor ve eve yöneliyor. Mutfaktan geçerken hizmetçisine yemekte ne olduğunu so-

ruyor. Nasıl ne var, diye cevap veriyor hizmetçi, beyefendi benden etle patates püresi istedi, etle patates püresi var. Her zaman bu cevabı vermez çünkü mönü günden güne az çok değişiklik gösterir, ama her gün, o saldırgan olmak isteyen ama artık olmayan bir tonlamayla, zaman şekli ve niyeti zayıflatır çünkü, nasıl ne var diye tekrar eder. Tekrardan vazgeçerek cevap vermeyi kabullenebilirdi belki de, ama bu onda artık yer etmiş bir kere.

Mösyö Songe, ellerini ovuşturuyor, sonra mutfak lavabosunda yıkıyor ellerini, sonra da mutfak beziyle kuruluyor. Hizmetçi başlangıçta bu harekete itiraz ediyordu ama artık vazgeçti. Mösyö Songe şimdi de yemek salonuna gidiyor. Hizmetçi de ona servis yapmaya geliyor.

IV

Mutfakla yemek salonu arasında, hizmetçinin yemekte ne olursa olsun, hatta akşamın rafadan yumurtası için bile kullandığı bir servis penceresi var. Duygusal bir yapısı olan ve bu işte de onu çocukluğuna, delikanlılığına ya da Allah bilir nereye çeken bir şeyler gören Mösyö Songe’u rahatsız etmiyor bu. Hatta belki de servis penceresinin kullanılmasını kendisi bile istemiş olabilir, ama işin kaynağına kadar dönmek uzun iş. Her ne hal ise, hizmetçi, görünürde bir hoşnutsuzluk sergilemeden yapıyor işini, zaten sanıldığının tersine aldatici olmayan yalnızca görüntülerdir.

Mösyö Songe, sofraya oturmuş, peçetesini dizlerine sermiş. Kendisine bir kadeh şarap dolduruyor. Arkasındaki servis penceresi açılıyor, et yanında patates püresiyle orada duruyor. Servis penceresi tekrar kapanıyor. Mutfak kapısı açılıyor ve hizmetçi içeri giriyor. Bir tepsiye eti ve patatesi yerleştiriyor, sonra da onları efendisinin önüne koyuyor. Beyefendi o anda, iyice pişmiş olduğundan emin misiniz, diye soruyor. Hizmetçi, nasıl ne var derkenki tonlamasıyla, beyefendi takdir buyuracaklar, diye cevap veriyor. Sonra da çekiliyor. Servis tabağındaki ete çatalını batırıyor, tabağına alıyor. Onu küçük parçalara ayırır

ken şüpheli bir hali var. Bu işi yaparken gözlüğünü taktı, şimdi de ilk lokmayı yutmadan önce çıkarıp yanına koyuyor. Ama o andan itibaren, etin hep aynı, değişmez lezzette olmasından mıdır, hizmetçisine karşı bir gurme ya da aşırı titiz bir kişi tavrını, ilgisini koruyarak numara yaptığı halde ne yediğine fazla önem vermediğinden midir, ya da yakasını bırakmayan bir sıkıntının ona yaptığı işi unutturmasından mıdır nedir, yemeğini çiğnerken gözleri uzaklara dalıp gidiyor. Hatta, tabağına bakmadan, çatalını lokmasına el yordamıyla batırdığı bile oluyor. Uzaklardaki bir şeye takılan gözlerde bazen bir ışık belirliyor. Bir kayık bu. Mösyö Songe sandalyesinde yarı doğruluyor, bir an izliyor ve yüksek sesle doğu rüzgârı ya da batı rüzgârı, hatta kuzey rüzgârı diyor, sonra kendisini sandalyesine ve düşüncelerine geri bırakıyor.

Mösyö Songe'un aklını ne kurcalıyor?

V

Sonra, yemeğin devamı için bir çingırağı sallıyor. Servis penceresi açılıyor ve peynir, meyvelerle birlikte oraya bırakılıyor. Hizmetçi geri geliyor, kırıntıları temizliyor, peyniri, şayet kamamberse iyi tutmuş mu, gravyerse iyice yağlı mı, küflüyse Bresse peyniri mi diye soran efendisinin önüne bırakıyor. Hizmetçi evet diyor, meyveleri bırakıyor ve çekiliyor. O da, hep o aynı düşünceli tavırla peynirini sonra da meyvesini yiyor. Elma yiyorsa, meyveyi sol elinde döndürerek, kabuğunu iş bitiminde tabağına tek bir şerit halinde düşecek şekilde bıçakla soyuyor.

Portakalsa, meyveyi yukarıdan aşağıya çevirirken, bıçağıyla kabuk üzerinde yukarıdan başlayarak tamamladığı değirmi bir ilk çizik, sonra da, meyveyi dört parçaya ayıracak ve parmakların yardımıyla kolayca ayrılmasını sağlayacak, dik açılı ikinci bir çizik atıyor. Sonra portakalı dilim dilim, sağ avcuna tükürdüğü çekirdekleri daha sonra tabağa bırakarak yiyor.

Muz yiyorsa, herkesin soyduğu gibi soyuyor onu, sonra tabağında dilim dilim kesiyor ve üzerlerine şeker boca ediyor. Muz mevsiminde önünde şeker oluyor demek ki. Hizmetçi son

çingırak sesiyle geri geldiğinde, beyefendi şekerini israf ediyor, diyor. Sofrayı topluyor ve kahveyi pencerenin önündeki tek ayaklı yuvarlak maroken masanın üzerine koymaya gidiyor. Mösyö Songe peçetesini katlıyor ve masanın yanındaki koltuğa ilerliyor.

Koltuğuna oturur oturmaz Mösyö Songe kendisine bir fincan kahve koyar. İçinde bulunduğu ve kısmen hazım durumuna, kısmen aklını kurcalayan düşüncelere, kısmen de hava şartlarına bağlı olarak değişen ruh durumuna göre, kahvesini sıcak sıcak içer ya da soğumaya bırakır. İlk durumda, kendisine ikinci bir fincan doldurduğu olur, çünkü kahvelik iki fincan kahve alıyor. İkinci durumda, soğumasını beklerken uyukladığı olur. O zaman bir yarım saatliğine kestirir ve uyanırken, uyumuş olmalıyım der, fincanını alır ve soğuk kahvesini içer. Uyuklamamışsa, ya hemen ılık ılık içeceği ikinci bir fincan doldurur, ya düşünmeye devam eder, ya da cebinden yine fatura tomarını çıkarır. İlk durumda, ki bunun da kahvesini içmek ya da soğumaya bırakmak başlangıç seçeneğinin ikinci bölümünden doğmadığı ve uyuklama seçeneğinin ikinci bölümünün birinci alt-durumu olduğu görülmektedir, işte o ilk durumda Mösyö Songe ikinci fincanını içer, sonra kalkar ve düşünerek masanın etrafında döner. İkincisindeyse, ki bu da, aynı ikinci bölümün ikinci alt-durumudur, gözleri önce önündeki boşluğa dikili, sonra da bir kayığın, bazen de yemekte gördüğü koyda dönüş yapan aynı kayığın dikkatini çekmesiyle denize dikilir kalır. O zaman, güzel güzel yaşayıp gidenler de var işte, der. Ama onda aynı düşünceyi uyandıran başka bir kayık da olabilir. Ya da bütünüyle farklı bir şey, bir dalın hareketi mesela ya da ışıktaki bazı değişimler, onu genellikle suskun bırakır. Şayet dikkatini çeken herhangi bir şey yoksa, gözlerini tekrar önüne çevirir, işte o zaman iki rahmetten biri, ya uyuklar ya da cebinden fatura tomarını çıkarır. İlk durumda, uyuklamak ya da uyuklamamak seçeneğinin ikinci bölümünden ortaya çıkan üç alt-durumun ikincisinde, yani çekilen ya da çekilmeyen dikkat alt-seçeneğinin ikinci bölümünden kaynaklanan alt-seçeneğinin ilk bölümünde, bir yarım saat kadar uyuklar, uyanırken de uyumuş olmalıyım der, sonra kalkar ve masanın et-

rafında döner. Uyuklamak ya da uyuklamamak seçeneğinin ikinci bölümünden kaynaklanan üçüncü alt-duruma, daha uzun bir zamana yayılması dışında yanılığa yol açabilecek kadar benzeyen ikinci durumda, birinin ya da bir diğerrinin üzerinde oyalanarak söz konusu faturaları dikkatlice gözden geçirir. Cebine herhangi bir nedenle, postacının getirdiğı bir tahhütlü mektubu imzalamak için mesela, koyduğı tükenmez kalemi çıkardığı ya da büfenin ortasındaki çekmecedan bir tükenmez kalem aldığı da olur. Makbuzun üzerine notlar alır, sonra kalkar ve masanın etrafında döner. Hiçbir not almadığı zaman uyukladığı olur. O zaman bir yarım saat kadar uyuklar, uyanırken de uyumuş olmalıyım der, sonra kalkar ve masanın etrafında döner.

Kahvesini soğumaya bırakmışken uyuklamadığı ve cebinden yeniden fatura tomarını çıkardığı durumda, yukarıda sözü edildiğı gibi davranır.

Geriye bir tek, başlangıç durumunun ikinci bölümü, Mösyö Songe'un hani şu kahvesini sıcak sıcak içip ikinci fincanı doldurmadığı bölüm kalıyor. Ama bu durumun da fincanını tekrar doldurduğı durumdan hiçbir farkı yok. Her iki durumu da faturaların incelenmesi ve masanın etrafındaki dönme hareketi izliyor.

VI

Mösyö Songe, düşünerek dönenip durduktan sonra bahçeye geri dönüyor. Esinti yoksa, güneşin altında sıcak birkaç saat daha sürüyor. Dış basamaklarda bir an için duruyor ve söylemek bile fazla, bu memleket bir cennet, diyor. Onun bütün bir gün bu cümleyi tekrarlaması, inanmadığı halde kendisini buna ikna etmeye çalıştığı izlenimini yaratıyor. Yanında duran herhangi birinin edinebileceğı bu izlenim, her zaman görgü kurallarına uygun hareket eden bir kişiliğın genel davranış biçimiyle çelişkili değil. Hali vakti yerinde bir emekli Güney'e çekilir, o da bunu yapmış işte. Bu durum ona ille de keyif verecek diye bir şey yok.

Vergilius cildinin yerli yerinde durduğu demir masaya girdip oturuyor ve cebinden fatura tomarını çıkarıyor. Kahve sırasında ya da sonrasında uyumamışsa, uyukladığı da oluyor. Olay çok basit cereyan eder. Bir faturanın üzerine notlar alırken, almıyorken de olabilir, bir anlık malum incelemenin sonunda başı tek bir hareketle öne düşer. İzlendiğini bilen bir memur alışkanlığıyla kafasını kaldırır ve etrafına bakınır. İncelemeye ya da not almaya koyulur yeniden ama başı yine önüne düşer. O vakit, bugün bir emekli olan ve artık kimsenin gözetlemediği Mösyö Songe, son sıkılganlık kırıntılarını da üstünden atarak yorgunluğa yenik düşmüş halde, o çok hoş kararı, kavuşturduğu kollarının çukurunda, masaya devrilmiş halde kendini uykuya bırakma kararını alır. Bu şekilde bir yarım saat kadar uyuduğu olur. Sonra uyanır ve toparlayalım bakalım kendimizi der, faturalarını bir an için tekrar eline alır ya da kalıp hiçbir şey görmeden bahçeyi turlar.

Mösyö Songe'un aklını ne kurcalıyor?

Burada Mösyö Songe'un geçmişini deşecek ve kahramana deyim yerindeyse, geriye dönük bir ilgi uyandıracak irdeleyici birkaç satır çiziktirmek mümkün olsaydı, bu da halledilirdi. Ama mümkün değil bu, ve geçerli bir nedeni de yok. Görülen davranışlar ve duyulan sözcükler dramı ortaya koymaya yetmeli, ortada dram varsa elbette.

AĞUSTOS AYI

*Bir çıkmazdan kurtulmak için
bir başkasına girmek gerekir.*

Mösyö Songe

I

Varoluşta değişim gerçekleştirme zamanı. Stop. Elde büyük imkânlar olmadığından küçüklere müracaat, global kuramlar ve hedeflere elveda. Stop. Uzaktaki vazgeçilmez mektup arkadaşı, ruh hallerinin ifadesinde zorunlu sözcük tasarrufu. Stop. Benzer durumlarda yardıma çağırılan ilham perisine yakarı. Gerçekleştirildi.

Ağustos. Boğucu sıcak. Mösyö Songe'un, bunaltıcı sıcaklardan ileri geldiğini düşündüğü çeşitli rahatsızlıkları ve sıkıntılarını var. Bunların üstesinden gelmek için kendini bahçe işlerine ya da ufak tefek başka işlere veriyor.

Yeğeni yanından ayrıldı, sırdaşıydı onun. Aralarındaki bu ani uzaklık nedendir bilinmez. Ama böylece tam da arzu edilen mektup arkadaşı bulunmuş oldu.

Mösyö Songe, aslolan şu dakikadır, diyor. O zamanlar değeri bilinmemiş. Gençlik geleceğe yönlendirilir, ileri yaşlarsa geçmişe, şimdi bir ara süre var. Bu dakikayı sürdürmeye ya da yok etmeye çalışmak, aynı kapıya çıkar.

Amaca ulaşmak için her türlü ihtiyaati tedbire başvurulmuştur, diye ekliyor. Her ne kadar, hatta her zamankinden de çok sanatın alanında kalınsa da, bir biçimin tamamlanmasını küçümseme anlamına gelir bu. Sonradan, alışma sırasında, neden hakkında açıklamalar getirmek... Ya da daha iyisi açıklama getirmemek.

Çünkü Mösyö Songe bir şair. Aile fotoğrafındaki solgun yüzü onda ancak çok zayıf bir güven duygusu uyandırdığından ben zamirinin kullanımında aşırıya kaçmıyor.

II

Sebze bahçesi kurumuş.

Sulamayı sevmiyorum ve havuçlardan nefret ediyorum, bundan daha az kesinlik içeren bir şey olamaz, diyor Mösyö Songe havuçları sularken.

Buna cevap olarak hizmetçisi, istediğiniz kadar değiştiğinizi söyleyin, hep aynı zıppıktınsınız, diyor ona.

Sizi insanlara karşı sevgisizliğe yönelten şu cümle kurma sevdası tuhaf şey, diye ekliyor.

Enikonu düşünüyor Mösyö Songe ve Sosie'nin bu gözlemi üzerine ne düşüneceğini bilemiyor. Hizmetçisine taktığı ad bu.

Havuçlar ıslandıktan sonra bezelye evleşine geçiyor.

Kendine sorduğu sorulara verilecek cevapların sırası mı acaba diye soruyor kendine, ama bir şeyleri aceleye getirir korkusuyla, cevap vermiyor bu soruya.

İnsan onun gibi olunca aceleciliğin her türlüşünden kaçınır. Sorulan sorular, mantığın yardımıyla değil, kalemin götürdüğü yönde, yazının doğal akışı içinde çözümlidir. Bu övüncün dilere destan hafifliğini bilir herkes.

Övünç istenir. Rahatlatıcı sariliklik.

Çünkü bir şair olan Mösyö Songe yazıyor.

III

Bunaltıcı sıcaklarda üstüme çöken keyifsizliğe tahammül edemiyorum, her zaman bu sıcakların bir çeşit yürek daralması olduğunu düşündüm, yürek daralması diyorsam metafizikle hiçbir ilgisi yok bunun, düpedüz fiziksel, diyor Mösyö Songe. Kesin bir zaman belirtmek gerekirse, bu rahatsızlık üzerime öğleden sonraları çöküyor. Daha da kesin olmak gerekirse, bütün bir yıl her öğleden sonra, ama bunaltıcı sıcaklarda daha da yoğunlaşıyor.

Varoluşunun gerçeğine karşı göreceli bir güven duygusu yaratan, ona aykırı gelse de, bir tepki gösterme ihtiyacını doğuran şeyin işte bu anlar olduğunu ekliyor. Bir başka deyişle, üs-

tün gelen karmaşa değil. O sırada üstlendiği ufak tefek işler yok bu duygunun kaynağında, hayır. Bir bitkinlik haliyle kendini gösteren bu duyguya üstünkörü yaklaşmak olurdu bu. En iyi satırlarının işte bu anlarda, ya da diyelim ki bunlardan biraz daha sonra ortaya çıktığı düşüncesiyle bu göreceli güven duygusunu ediniyor.

Çünkü varoluşunun gerçeği dediği, defterindeki bu ufak tefek denemelerden başka şey değil.

IV

Sevgili yeğenim,

Dayın tatilde. Yapılacak binlerce işi var ama hiçbir şey yapmıyor. Hızla ilerleyen yelkenlilerle dolu deniz bilsen şu anda nasıl güzel, rüzgâr erkenden çıktı. Karşımda, turizm sayesinde eski kadar kirli görünmeyen Crachon kasabası, düşünebiliyor musun, balkonlarda sardunyalar bile var. Dün Agapa'dan geçtim, şehir o kadar büyüyor ki tanımakta zorlandım, bir eğlence limanı ve gölgeli bir gezinti yolu yapmışlar. Chinze Baba uzun zamandır Fantoine'da emekli hayatını sürdürüyor, ama hâlâ ortalıkta, yüz yaşında olmalı. Matmazel Miaille da öyle, tiridi çıkmış vaziyette. Ne müzisyendi ama! Hatırlar mısın? Diğerleri yakında benim de yerimi alacağım mezarlıktalar şimdi, üzüntü duymadan söylüyorum bunu. Ölümün gerçek tadına varabilmek için insanın memleketinden iyi yer olamaz. Ayrı düşme fikrine beraberce ağladığımızı düşünüyorum da! Çocukçaydı. Yüzüne sıkılaştırıcı bir kremle bakım yap, kırışıklarını düşünmekten hoşlanmıyorum. Allah'tan henüz kırışığın yok. Sevgiyle kucaklıyorum.

V

Kıyı boyunca ilerleyen tren, gürültüsü tüm koyda yankılanıyor. Gar ve üç palmyesi

Tren vadide, Fantoine'ın çan kulesi, gar ve üç üvezağacı.

Çayüzümü dişlerinizi maviye boyuyor.

Mösyö Songe doğuştan hayalci. Gözlerini açıp kapamasına göre içteki ya da dıştaki görüntülerin sırasını değiştiriyor ya da birbirlerine karıştırıyor onları. Alışık olduğu manzaralardaki göreceli tuhafıklar bundan kaynaklanıyor.

Hafızanın yanılısamlarından ilham alan çok akışkan bir suluboya resim.

Yalnızca şu an var.

VI

Yeğen onbir otuz ekspresiyle geldiğinde, sebze bahçesini sulayan dayısını uzaktan gördü. Sulamaya görsün, birazdan yağmur yağar, diye düşündü. Ama gidip onunla merhabalaşmadan önce Sosie'nin yemeği hazırladığı mutfaktan geçti.

Baharatlı tavşan yaptım, dedi Sosie, Matmazel memnun kalacak.

Yeğen tencereye yaklaşıyor, kapağı kaldırıyor ve mmm ne nefis koku, diyor.

Sonra dayısını selamlamaya gidiyor.

Dışarıda mı, içeride mi yemek istersin? diye soruyor dayısı.

Dışarıda başlayıp içeride bitiririz gibi geliyor, hava bozuyor, diye cevap veriyor.

Sofra terasa kurulsun, yemek salonu da bizim için hazır tulsun, Sosie'ye oraya biraz çekidüzen vermesini söyle, diyerek karşılık veriyor dayısı.

O işi kendim yaparım, diyor yeğen.

Dayı, beni yüzüstü bırakmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyosun, artık bana kendinden hiç söz etmiyorsun, diyor.

Ama emin ol, söyleyecek hiçbir şey yok, başıma hiçbir şey gelmiyor, kaderin pas geçtiği şu insanlardan biriyim ben, diyor yeğen.

Dayı, yok canım, daha da neler, daha neler uyduracaksın bakalım? diyor.

Kavgaya başlamayalım şimdi, diyor yeğen, hizmetçiye yemek salonunu düzenlemesini söyleyeceğim ve sofrayı terasa kuracağım.

VII

Mösyö Songe o gün, yeğeninin pertavsızla baktığı aile fotoğrafında solgun bir yüzdü. Ne de komik suratı varmış dayımın, ona benziyor gibiyim, ama ne bakımdan bilemiyorum.

Elinde albümle sofrayı kuran hizmetçiye doğru gidiyor yeğen, ona albümü gösteriyor ve dayısına benzeyip benzemediğini soruyor. Oh pardon, gözlükleriniz yok, diye ekliyor.

Hizmetçi anında, ne gözlüğe ne de fotoğrafa ihtiyacım var, tıpatıp aynısınız, cevabını veriyor. Aynı karaktere ve aynı takıntılara sahipsiniz. Cümle sevdası, insan sevgisizliği.

Bunu neden söylüyorsunuz Sosie? diyor Siso.

Çünkü gerçek bu diyor, Sosie.

Siz de dayınız gibi olacaksınız, çirkin ve kötü olacaksınız, diye de ekliyor.

Daha sevimli olamazdınız, diyor Siso.

İnsanları pohpohlayacak yaşı geçtim, diyor Sosie.

Çok şekersiniz, bu arada çöl gibi kurumuş şu sebze bahçesini de sularsınız artık değil mi? diye de ekliyor. Yemeğe kadar daha bir saatimiz var. Baharatlı tavşan yaptım.

Ama Siso, Sosie'nin eleştirisi üzerine düşünmeye koyuluyor. Dayısına benziyor olma fikrinden nefret ediyor. Sonra pertavsızı eski muhafazasının içine geri koyuyor.

VIII

Yağmur başlamıştı.

Bigudili bir kör sokaktan geçiyordu.

Mösyö Songe alıştırma defterine yazdığı üç satırını zorlanarak bitirmekteydi.

Sonra günlük denemeleri üzerine ne düşündüğünü soruyor yeğenine. Hayali yeğene, ona âşık olduğunu söyleyen ve sonra diğerleri gibi kendi halinde bir kadın olmak üzere kade-rine teslim olan o küçük kıza.

Sonra toparlanıyor ve hayır diyor, denemelerimin beş para etmediğini ve yeğenimin de umurunda bile olmadıklarını çok

iyi biliyorum. Kendime karşı sergilediğim şu iyi niyetli tavır gülünç.

IX

Varoluşta değişim gerçekleştirme zamanı. Stop. Elde büyük imkânlar olmadığından küçüklere müracaat, global kumarlar ve hedeflere elveda...

Ben bu telgrafı bir yerlerde gördüm, diyor Mösyö Songe ama nerede, ne zaman hatırlamıyorum. Onu burada bulmak hoşuma gidiyor. Hafızamın zayıfladığını kabullenmemek boşuna. Kuyruğu dik tutmak için topluluk önünde açık etmiyorum, unutanın hizmetçi olduğunu ileri sürüyorum. Ama biz bizi biliyoruz. Yine de durum o kadar da kaygı verici değil, tersine, şu pusula mesela, onu unutmasaydım bana aynı keyfi vermezdi.

Pusulayı, kürdan aradığı cebinden çıkardı. İnsan bir eliyle havuçları sularken öbür eliyle dişlerini temizleyebilir. Ve dişlerini temizlerken, telgraf dediği şeyi kendisinin yazmış olduğunu hatırlıyor, her şey gözünde canlanıyor şimdi. Boğucu bir öğle sonrasıydı, bugünkü gibi, aşırı sıcakın yol açtığı bir çeşit iç sıkıntısı vardı.

Sonra, telgrafı yeğenine gönderdikten sonra defterine kopyalayıp kopyalamadığını soruyor kendine, müsvettenin cebinde olmasını da açıklayabilir bu.

Sevgili yeğenim, neden gittin? Fazla iyi anlaşıyorduk, sana rahat battı. Eksikliğini feci şekilde hissettim, ama artık alıştım, daha kötü durumda olamam belki de. Düş kırıcı yaratık.

Yeğeniyle arasındaki bu uyumu, düş gücünün yardımıyla biraz da Mösyö Songe'un abartıp abartmadığı da sorulabilir. Genç kız şefkatliydi evet, üstelik de terbiyeli, ama buradan yola çıkıp da dayısından vazgeçemeyeceğini iddia etmek! Zaten So-sie daha bu sabah söylüyordu, Matmazel benim zıpçıktı efendimin kendisine büyük bir tutkuyla bağlı olduğunu ve bunun da karşılıklı olduğunu öğrenince çok şaşırarak, diyordu.

Bir tavşanı baharatlıyordu.

Boğucu bir sıcak vardı. Cehennem sığağı. Yeğenin seyrek gerçekleşen ziyareti bekleniyordu. On bir otuz ekspresiyle gelecekti ve ne hazırlandığını görmek için önce mutfığa uğrayacaktı.

Ama Mösyö Songe'un kafasında aniden her şey karışıyor. Simşek hızıyla tavşanın tencereden fırladığını, bir başka şimşegin hızıyla onu suratının ortasına domates atmakla tehdit eden bigudili körü, ve bir üçüncü şimşegin hızıyla...

Güneş çarpması. Mösyö Songe dengesini kaybediyor ve bezelyelerin ortasına düşüyor. Sulama kabı elinden fırladı, yabancı otları boğuyor. Kürdanın nereye düştüğü görülmüyor.

X

Siso yatağına götürülmüş dayısına doğru eğiliyor. Dayısı gözlerini açıyor.

Bir şey olacağı yok, basit bir güneş çarpması, diyor ona yeğeni. Yarına kadar hiçbir şey yemeden odada kalacaksın.

Dayı, ya tavşan? diyor. Acıktım.

Hizmetçi histerik bir kahkaha atarak çıkıyor.

Mösyö Songe, sebze bahçesini sularken olan kazayı hatırlıyor. Ya hizmetçinin şu kahkahası. Açıkçası Sosie ihtiyar bir kız, ama onun uslanmış olduğunu zannediyordum. Bastırılmış bir kıskançlık besliyor olmasın! Kime? Bana mı ? Ya da Siso'ya? Ya da herkese? Şu şuursuz hizmetçi parçasının o küçücük kafasından neler geçiyor? Rüyalarında çıplak erkekleri görüyor mu? Ya da çıplak kadınları? Ya da her ikisini birden? Altmış yıldır katılamadığı muazzam bir sefahat âlemini? Korkunç.

Mösyö Songe psikanalizden hiç anlamaz. Topluluk içinde, kompleks ya da aktarım gibi bir terimi rastgele ortaya atarak insanları yanıltmaya çalışır, aynı hafızası için yaptığı gibi, ama topluluk ondan ne demek istediğini açıklamasını ya da geliştirmesini istese, aciz kalırdı.

Şuydu buydu derken, ya yeğenim de hizmetçimle aynı yolun yolcusu olursa? diye soruyor kendi kendine. Zavallı yavrum.

Not. Bu yaşı gelmiş Mösyö Songe'un da, şimdiye kadar aynı yoldan geçmiş olması imkânsız değil. Bu kendisine söyle-necek olsa, bir kadın olmadığı için kulaklarına inanmazdı. Ama ısrar edilse, iki kere ikinin dört ettiği gibi, dış görünüşün bu işle hiçbir ilgisi olmadığı ve hangi cinsiyetten olursa olsun herkesin ihtiyar kız olabileceği kanıtlanırsa? Bilin bakalım, hizmetçisinin kahkahasıyla aynı kahkahayı atar mıydı, atmaz mıydı?

Amma derin konu diye düşünüyor, çünkü halen kendisi konuşuyor. Gecikmiş sefahat âlemlerim olacak mı? Ne korkunç bir kapağı kaldırdım ben böyle? Rüyalarımı çözümlemem gerekiyor mu? Ben ki tıpkı kaçış terimini kullandığım gibi kullanırım bu terimi, artık ondan kaçınmam mı gerekecek? Ne olacak halim?

Belki de bezelyelerin arasına tam bu anda düşüyor.

Siso'nun ve Sosie'nin üzerine eğilmiş yüzlerini hatırlıyor. Odasına taşınmış olduğunu hatırlıyor. Doktorun konuştuğunu duyduğunu hatırlıyor. Ama hiçbir şey çok net değil. Ve yeniden gözlerini açtığında bir şeyler söylediğini hatırlıyor.

Yeğenine, ne dedim? diye soruyor.

Ne mi dedin? diye cevap veriyor yeğeni.

Evet, diyor, uyandığım zaman ya da daha doğrusu şuurum yerine gelmeden.

Hiçbir şey demedin, yani hatırlamıyorum, diyor yeğeni.

Benden bir şeyler gizliyor, diye düşünüyor Mösyö Songe. Bana cevap verirken tuhaf bir hali var.

XI

Siso, on bir otuz ekspresiyle geliyordu. Önce yemekte ne olduğunu görmek için mutfağa uğruyor, tencerenin kapağını kaldırıyor ve mmm ne nefis koku, diyordu.

Mösyö Songe için, akşam olduğunda defterine, Siso beni sevmiyor, onun gözünde tavşan kadar önemim yok, yazmak-tan başka bir şey kalmayacaktı.

Öğle yemeğinden sonra terasta, sonra da yemek salonunda Sosie'yle dağdaki tatillerini yâd ediyordu. Doğduğu memleket-

ten söz ederken heyecanlanmıştı. Ölüm özlemini yeniden yaşıtan memleket. O derin vadiler, o otlaklar, o mavi dağlar, tanıdık damlarıyla o köyler, güzel bir Ağustos sabahı otlara ve taze kaynağağaçlarına tutunarak tırmandığı dar geçitte ayaklarının altına serilen tüm o manzara.

Sonra sıradağlardaki tüm tepelerin isimlerini sıralıyor ve her biriyle ilgili olarak geçmişte amcasıyla birlikte yaptıkları bir uzun gezinti hatırlıyordu.

Hatta suluboya resim yapmaya bile başlamıştı ve birazdan onları sana gösteririm, diye ekliyordu.

Kısacası susmak bilmiyordu ve Siso da çocukluğunun memleketini sevmesine rağmen, tavşanı fazla kaçırdığı için biraz uyukluyordu.

Birazcık kestireceğim, diyor. Herhalde sen de, öyle değil mi?

— Belki. Ama önce bana cevap vermeni isterdim.

— Sana ne cevap vermemi isterdin?

Güneş çarpmasından sonra gözlerimi açtığımda ne söylediğim konusunda cevabını vermeni.

— Hiçbir şey söylemediğini daha önce de söyledim.

— Sanırım bana gerçeği söylemediğini biliyorum.

Bana cevap verdiğinde sende tuhaf bir hal sezdim. Bakma, tanırım ben seni. Haydi, cevap ver bana.

O zaman Siso kızarak ve tabağına bakarak fısıltı halinde cevap veriyor, dedin ki....

XII

Mösyö Songe yatağından çıkıyor ve sabah yüzmesi için mayosunu giyiyor.

Kendimi bildim bileli göbeğimi hep içeri çekmeye gayret ettim, halen de yapıyorum bunu, diyor. Demek ki içimde biraz olsun züppelik kalmış. Bu da beğenilmekten hoşlandığım anlamına gelir. Ama kime beğendireceğim kendimi? Hizmetçime mi?

Bu düşünce güldürüyor onu.

Buraya her gelişinde bana bir kere baksa, her bir gelişine bir göz düşecek yeğenime mi? Zahmete değmezdi.

Kime o zaman? Postacıya mı?

Bu düşünce de güldürüyor onu,

Sonuçta plaja iniyor.

Sonra başka bir düşünce geçiyor aklından. Bir düşünce değil, bir görüntü. Bigudili körün görüntüsü. O kime beğendirmek istiyor kendisini? Saçma değil mi bu? Etrafındakilerin onun hoşla gitmesinden bir çıkarları yoksa elbette. Ya da kendisini onlara beğendirdiğini dert etmesinden...

Bu sorular birbirleriyle ilintisiz değil. Bigudili kör ve göbeğini içine çeken ihtiyar, doğanın içler acısı iki tezahürü...

Mösyö Songe plajda, kendisi gibi sabah yüzmesi için gelen postacıya rastlıyor. Birbirlerini oldum olası tanıyorlar ve postacı oldum olası aynı şakaları yapıyor. Görünüşü o kadar değişti ki, diye düşünüyor Mösyö Songe, kendisini oldum olası tanımasaydım ve o da oldum olası aynı şakaları yapmasaydı tanıyamazdım onu. O, göbeğini içine çekmiyor.

Ama postacının şakalarından hiç değilse bir tanesini alıştırma defterine aktaracağı anda, Mösyö Songe hatırlayamıyor. Plajda bu Ağustos sabahı onunla postacı arasında geçen konuşma da böylece defterde yer alamıyor.

Çok gerekli olsa, diyor Mösyö Songe, yaklaşık bir şeyler oluşturabilirdim, ama şakanın tuzu biberi eksik olacağından güldürmeyecek olması bir yana, bütün hayatım boyunca yetinmediğim yaklaşıklıktan kaçınacağım bundan böyle.

XIII

Mösyö Songe aynı kalıplaşmış sözlerin farklı durumlarda istenildiği kadar kullanılabildiğini üzüntüyle fark ediyor. Bu da, dilin tüm durumları tek bir tipe indirgeyebilen bir araç olduğunu, yani gerçeğin düşmanı olduğunu söylemekle aynı şey.

Muhakemesini sonuna kadar götürmüyor, çünkü iyi düşünemediğini biliyor ama içgüdüsel olarak, bu buluşla, cümle

kurma sevdası sözü arasında bir yakınlık kuruyor. Buna rağmen postacıyı sevdiğinden emindi.

Birlikte denize girdiler, su güzeldi, birbirini ardına yirmi kadar kulaç attılar ve bu kısa çimlenmeden sonra yine birlikte sudan çıktılar.

Her biri kendi havlusuyla kurulandı, çünkü hafif, serin bir rüzgâr çıkmıştı, onlar kurulanır kurulanmaz dindi zaten. Anında yakıcı güneş. Mösyö Songe yıldırım hızıyla onu pusuda bekleyen iç sıkıntısını düşündü, ama hiçbir şey anlamayacak postacıya tek kelime fışlamadı.

Onu oyalamak için, büroda yeğenimden bir mektup var mı, biliyor musun? diye soruyor.

Öteki, daha postayı görmedim, cevabını veriyor.

Sonra ayrılıyorlar.

Postacı postanenin, Mösyö Songe da evinin yolunu tutuyor.

XIV

Kahvesini içerken, berbat geçecek gibi görünen bu güne başlamanın kötü hissini olabildiğince azaltmak için yeğenine yazması gerekeceğini düşünüyor.

O elbette bana yazmamıştır, diyor kendi kendine, demin postacıyı oyalamak istedim. Ama şayet büyük bir tesadüf olur da bugün ondan bir mektup alırsam, bir dahaki ziyaretinde mektuplarımızın yolda karşılaştığını söyleyebiliriz birbirimize, sohbeti uzun zaman sürdürebilecek eğlenceli bir durum yaratır bu. Hatta birbirimizi tekrar görmeden önce yeni bir mektup alışverişine ve en iyi durumda yeni bir mektup karşılaşmasına yol açabilir, bu da neden olmasın, yeni bir mektup alışverişini sağlayarak nihayet yeniden görüşüldüğünde soruların ve cevapların, yani sohbetin keyfini daha da uzatacak daha da komik bir durum yaratabilir.

Çünkü Mösyö Songe aklına estiği gibi davranan biri. Bir başkası, mektup var mı yok mu öğrenmek için postacının dönüşünü beklerdi ama o, o anki eğilimini izliyor.

XV

Sevgili yeğenim,

Az önce kahvemi içerken, berbat geçecek gibi görünen bu güne başlamanın kötü hissini olabildiğince azaltmak için sana yazmak geldi aklıma. Sen bu kadar yoğunken elbette bana yazmamışsındır, ama şayet büyük bir tesadüf olur da, mutlulukların en büyüğü demeliydim, bugün senden bir mektup alırsam, bir dahaki ziyaretinde mektuplarımızın yolda karşılaştığını söyleyebiliriz birbirimize, sohbeti uzun zaman sürdürebilecek eğlenceli bir durum yaratır bu.. Hatta birbirimizi tekrar görmeden önce... Sohbetimizin hayatımda o kadar önemli bir yeri var ki!

Postacının dönüşünden önce sana mektup yazmam, benim tipik acelecı yapım, öyle değil mi? Bir başkası postacıyı beklerdi, anlamak için, şayet...

XVI

Mösyö Songe kötü bir gün öngörürken yanılmıyordu. Sıkıntıları belirginlik kazanıyor. Aklına getirmek istemediği hatıralar üzerine çullanıyor.

Ama işin özüne gelelim, hatıralarım diye nelere diyorum ben? diye soruyor kendine.

Bir düşünme denemesinden sonra, hatıralarım dediği şeylerin yalnızca duygularından ibaret olduğunu söylüyor kendine. Çünkü şu anda bile verdikleri acıyı yeniden yaşayabiliyor. Geriye kalanları, geçmişten çıkagelseler bile, acılarını yeniden hissedemediklerini, hatıralarım diye adlandıramayacak.

Üzücü bir tanım, ama durduk yerde varmadım bu noktaya, diye düşünüyor. Bilgi ya da düşünce kapasitesi eksikliğinden olabilir, ama daha az üzücü değil böyle olması.

Üstelik bütün bunlar elbette kendimle çelişmemin özründen başka şey değil, diye ekliyor.

Nasıl oluyor da yeğenime sohbetimize çok büyük önem verdiğimi yazabiliyorum? diye bu konuda sorguluyor kendini.

Bununla ilgili iyi bir hatırayı saklamış olabilir miyim? Böyle olduğuna inanmamak gerekir, ben buna hatıra demezdim, öteden beri varolagelen, her an başvurabileceğim ve zamanın kötü etkilerine maruz kalmamış bir şey olmalı bu.

XVII

Kalın makarna alınacak. Garaja yedek anahtar yaptırılacak. Sosie kuaföre uğrayacak. Muslukçuya telefon edilecek. Pazarda yeniden kumaş aranacak. Mektuplara cevap yazılacak.

Gündelik küçük denemeleri için yeterli ilham bulamadığında, yine de birkaç satır çiziktirmek için, Mösyö Songe bir kâğıt parçası üzerine yapılacak acil işleri not ediyor. Hep böyle yaptı ve bu küçük kâğıt parçalarını hep kaybetti.

Sosie de bir yandan, ilham eksikliğinden başka bir nedenle, yapılacak acil şeyleri not ediyor. Bunlar Mösyö Songe'un aklına gelenlerle aynı olabiliyor. Ama o da kâğıt parçalarını kaybediyor.

Öyle ki bundan şöyle bir sonuç çıkıyor, Mösyö Songe'un düşündüğü ama Sosie'nin düşünmediği hiç yapılmamış şeyler olsun, Mösyö Songe'un düşündüğü ama Sosie'nin düşünmediği, ancak tesadüfen hatırına geldiği için Mösyö Songe tarafından gecikmeli olarak yapılmış şeyler olsun, Mösyö Songe'un düşündüğü, Sosie'nin de düşündüğü ama hiç yapılmamış şeyler olsun, tesadüfen hatırlayan Mösyö Songe tarafından ve aynı şekilde tesadüfen hatırlayan Sosie tarafından yapılmış şeyler olsun, her ikisi tarafından da düşünülen şeyler biri ya da diğeri tarafından gecikmeli olarak yapılmış olsun, söz konusu edildiği gibi iki kere yapılan sonra da yarı yarıya bozulması gereken şeyler bitip tükenmek bilmeyen kargaşalara neden olmaktadırlar, aynı yukarıda verilen pazara gidip kumaş parçalarından birini geri verme örneğinde olduğu gibi, ya da birbirlerinden intikam alan Mösyö Songe'un ve Sosie'nin ruh durumlarına göre, iki kere yapılmış şeylerin en azından bir tanesinin, örnek vermek gerekirse...

Bu böyle uzayıp gidebilir, bütün bir seriyi sıradan geçirmenden şu yapılan şeyi bozma durumuna geri dönecek olursak, bu

örneğin, yalnızca Sosie'nin yapacak olduğu bir şeyi örnek olarak alalım, Sosie için, hizmetçisinin saç şeklinde herhangi bir değişiklik fark etmeyen ve tesadüfen hatırladıktan sonra gecikmeli olarak ona kuaföre gitmesi gerektiğini söylemekte sakınca görmeyen Mösyö Songe'dan intikam almak amacıyla kuaföre geri dönüp mizanplisini bozdurmaya kadar varıyor.

XVIII

Sebze bahçesi sulanıyor.

Sola domateslere doğru çeyrek dönüş.

Mösyö Songe, biz tatile gidince kim yiyecek bu domatesleri? diye soruyor kendi kendine. Onları dert etmemi gerektirecek kadar dert oldular bana. Televizyon antenleri gözümü rahatsız eden şu komşular mı? Hayır. Şu zıpçıktı postacı mı? Hayır. Ah biliyorum. Şu bigudili zavallı kör yiyecek onları. Onun hakkında ve ev adresi hakkında bilgilenelim bakalım.

Bunun üzerine Sosie'yi çağırıyor.

Kasabaya gidip bigudili kör ve oturduğu yer hakkında bilgi alır mısınız, diyor ona. Gerçekten de, biz yokken domateslerimizin hak eden birinin işine yaramalarını istiyorum.

Sosie, domatesleri elleri altında bulacak komşulara sunmak yerine olayları bu kadar karmaşık hale getirmeyi saçma buluyor.

Mösyö Songe, bunu bir kâğıt parçasına not etmemi istemiyorsanız dediğimi yapın, diyor ona.

Sosie, tehdidin anlamını seziyor ve bilgi toplamaya gidiyor.

Mösyö Songe şimdiden zavallı körün ve çevresindekilerin sevincini şimdiden gözünün önüne getiriyor. Hatta neden kalan çilekleri ve fasulyeleri ve havuçları da vermeyelim? Kendisini o kadar cömert buluyor ki, artan sığağa rağmen sıkıntısı azalıyor. Bir cömertlik eyleminin, pek bir şeye mal olmadıkça, sıkıntıyla baş etmenin bir yolu olabileceğini fark ediyor birden. Her seferinde ona zahmet veren şu bahçe işlerine ve diğer işlere başvurmaktansa. Ama bedavadan denebilecek böyle fırsatlar seyrek olsalar gerek. Domates üretimini artırmadıkça elbette.

Ama hayır, bahçede daha fazla iş, dolayısıyla da cömertliğe ihtiyaç duyurmayacak kadar yeterli meşguliyet demek olurdu bu.

Tam da o anda, ya da biraz sonrasında, çünkü bir akıldan geçenleri not etmek Herkül gücü ister, Sosie geri geliyor. Öfkeli, çünkü günlerden pazar ve bilgi alabileceği postane ve dükkânlar kapalı.

Mösyö Songe, en küçük bir aksiliğin bile onu zıvanadan çıkardığına dikkati çekiyor.

Ve ekliyor, cömertliği düşünün Sosie, cömertliği düşünün, hiçbir kayba neden olmadığı ve herkes için faydalı olduğu zamanlarda.

XIX

Hizmetçinin çok seyrek gelen ziyaretçi şerefine en güzel çatal bıçak takımını, gümüşleri ve kristalleri koyduğu sofraya geçtiklerinde, Mösyö Songe oturup peçetesini açar açmaz, yeğenini ordövr almaya davet ettikten sonra, hizmetçinin şarap seçiminde yanıldığını ve sofraya geri kalan her şeyle uyumsuz kaçan on derece yerine on bir derece şarap getirdiğini kendi kendine saptamaktan geri kalmadan, Rouget'nin zincirine sözümona doğal bir havayla bakıyordu, çünkü yeğeninin ona hayır önce sen al, diyeceğini biliyordu ve bu gereksiz nezaket kalıbını önlemek istiyordu, bunu da nereden çıkardın şeklinde rahatlatıcı bir karşılığı az istememekle birlikte, bu karşılığı ille de gerektirmeyecek, kararlı olmaya çalışsa da, bir melankoli tınısı sezinletmezlik de etmeyecek bir sesle, pek çok kelime arasından, öyle olmasını hiç istememesine rağmen, ağzından çıktıkları anda bayağı bulduğu şu beş kelimeyi söylüyor, ihtiyarlamak yavaş yavaş yok olmaktır.

Sonra, yeğeni kendi düşüncesini öne sürmeden, yıldırım hızıyla, cümle kurarken içine gelen sıkıntının, haydi cümle kurma nefretinin diyelim, insan sevgisini geri getirip getirmeyeceğini soruyor kendine.

Yeğen, bunu da nereden çıkardın? diyor. Ama önce tabağına ordövr al.

Mösyö Songe, hayır sen al, diyor.

Yeğen kendi tabağına servis yapıyor sonra dayısının sadece bunu beklediğini bildiğinden, bunu da nereden çıkardın, diye tekrar ediyor, şu yok olma meselesi de neyin nesi, hiçbir zaman bu kadar var olmamıştın.

Mösyö Songe tabağına ordövr alıyor ve ah ama öyle güzelim, her zamankinden de fazla yok olduğumu hissediyorum, yanıldığımı sanmıyorum.

Açıkla o zaman, diyor yeğen ordövrüne başlarken.

Mösyö Songe da yemeğe başlarken, hayır yanılmıyorum diye tekrar ediyor. İhtiyarlamak Yokluğa alışmaktır, büyük Y harfiyle yazılan yokluğa, üstelik doğa, gitgide daha da sık meydana gelen, küçük y ile yazılan ve tam olarak yokoluş denilen şeyleri dayatarak, buna alışmaya davet ediyor bizleri.

Yeğen, hâlâ bir şey anlayabilmiş değilim, diyor.

Ve, mmm şu hamsiler, ne harika bir lezzet, diye ekliyor.

Mösyö Songe, sana söylediğim şeyleri hafife alarak beni oyaladığını sanma, diyor.

Ve, geçen seferki kadar güzel olmamışlar, diye ekliyor.

Bunun üzerine yeğen, düşüncelere dalıp gittiğin oluyor mu? diyor.

Mösyö Songe, evet diyor, hem de her türden düşünceler. Ama önce bir süreliğine uzaklaşmama izin ver.

Ve masadan kalkarken, bak görüyor musun, evvelden böyle bir şey asla başıma gelmezdi, diye ekliyor.

XX

Dayısının yokluğu sırasında, zavallı ihtiyarın hali çok dokunaklı, diye düşünüyor yeğen, bana söylediği şeyleri hafife alarak onu gerçekten de oyalamaya çalıştığımı düşünmek için iyiden iyiye saf olmak lazım, kabak tadı vermiş en eski numara. Şu dalıp gitmelere gelince, bu konuda bana ne söyleyeceğini çok iyi biliyorum. Yaptığı şeye daha az inanmak, ona daha az sarılmak, kendini başka bir şeyi düşünürken yakalamak, üstelik gitgide daha da fazla, başka şeyi, yani ölümü, kısacası ister

istemez kopmak, kayıtsızlıkla tanışmak, gerçekten olduğu yerde değil de, o kaçınılmaz yerde...

Ne diyordum? diyor Mösyö Songe kendine gelirken.

Yerine oturuyor ve yeniden ordövrlerle girişiyor.

Dalıp gitmelerinden söz ediyordun, diyor yeğen.

Çok doğru, diyor Mösyö Songe, ve sen de benim ne demek istediğimi anlamıyordun. Eh iyi o zaman, iki kelimeyle ne demek istediğimi anlatayım. Küçük y ile yokluklar dediğim şey, nasıl desem, insanın yaptığı şeye daha az inanması. Ona daha az sarılmak. Başka bir şeyi düşündüğünü fark etmek. Üstelik gitgide daha sıklıkla. Başka şeyi, yani ölümü. Ya işte böyle güzelim. Kısacası kopmak ister istemez. Kayıtsızlıkla tanışmak. Gerçekten olduğu yerde değil de, o kaçınılmaz yerde...

Sözü, tavşan hazır, ordövrlerinizi bitirdiniz mi? diye mutfaktan bağırın Sosie tarafından kesiliyor.

Ne küstahlık, diyor dayı, mutfaktan böyle bağırmaya cürret etmek! Aklına estiği gibi davranıyor artık. Zavallı yavrum benim, ya sana yedirmeyi kafasına koyduğu şu tavşana ne demeli! Ziyaretlerinin seyrekleşme nedenini anlayabiliyorum.

Yeğen yıldırım hızıyla, ona ne cevap vermemi istiyor, diye düşünüyor. Ve sonra da, Sosie'ye sesleniyor öncelikle, evet Sosie'ciğim sofrayı toplayabilirsiniz. Sonra da dayısına, önce şunu söyleyeyim dayıciğim hiç de nazik değilsin, ben buraya yemek yemeye değil seni görmeye geliyorum, üstelik daha sık gelmek isterdim ama işlerden fırsat bulamıyorum. Hem çok iyi bilirsin ki, her gün tavşan yesem bıkmam. Üstelik Sosie'nin bize karşı takındığı birkaç teklifsiz tavrı hoş görmem gerek, hizmetimizde olduğu günden beri, ben bunu daha çok dokunaklı buluyorum.

Dayı cevap verecek zaman bulamıyor, hizmetçi ordövrleri toplamak için geri geldi bile.

Matmazel hamsileri beğendi mi? diyor.

Yeğen, mmm nefis, diyor.

Dayı, son seferki kadar iyi degiller, diyor.

Hizmetçi de, tabii ki sizin siyah demeniz için beyaz denmesi...

Yeğen, hadi hadi, kavga edecek değilsiniz ya, diyor.

Sonra, mmm nefis kokan şu tavşanı tatmak için sabırsızlanıyorum, diye ekliyor.

Yeğenin kalıplaşmış sözlerini pek az çeşitlendirdiği tespit edilmektedir, soyaçekim olsa gerek. Ama Sosie bunu tespit etmiyor ve Matmazel zavallı yaşlı Sosie'ciğine karşı çok hoşgörülü, diyor.

Onun da Mösyö Songe gibi, yaş icabı, rahatlatıldığını duymayı arzu ettiği de tespit edilmektedir.

Ben mi hoşgörülüyüm? diyor yeğen. Bunu da nereden çıkarıyorsunuz? Her seferinde daha da güzel yapıyorsunuz.

Hizmetçi sevinç içinde geri gidiyor.

Yeğen dayısına, birlikte yaşanması nasıl kolay biri görüyor-sun, nasıl da minnettar kaldı, küçücük bir söz onu mutlu etmeye yetiyor.

Birlikte yaşaması kolay biri mi! diyor dayı. Gerçekten de zavallı yavrum, her gün burada olmadığın anlaşıyor.

Sonra da, ne diyorduk? diye ekliyor.

Yeğen içini bunaltan yokluklar konusundan kurtulmak için, her gün tavşan yesem bıkmam diyorduk, diyor.

Dayı, hayır diyor, öncesinde.

Öncesinde mi? diyor yeğen. Düşünelim bakalım, diyorduk ki...

Sürdürmesine fırsat kalmıyor, Sosie tavşanı getiriyor.

Yeğen, mmm ne nefis koku, diyor.

Sosie, Matmazel zavallı yaşlı Sosie'ciğine karşı çok hoşgörülü, diyor.

Yeğen ben mi hoşgörülüyüm? diyor.

Hizmetçi sevinç içinde geri gidiyor.

XXI

Ne düşünüyorsun? diye soruyor yeğen dayısına.

Ne mi düşünüyorum? diye cevaplıyor dayı.

Evet, ne düşünüyorsun? diye tekrarlıyor yeğen.

Eh iyi öyleyse madem bilmek istiyorsun, bazı söz kalıplarını kullanma alışkanlığını düşünüyordum, onları çeşitlendirme-

yi kural olarak benimsemenin bir görev olması gerektiğini ve cümle kurarken içime düşen sıkıntıyı. Tüm bunları, gündelik yazı denemelerimi düşünerek söylüyorum.

Hâlâ yazdığın için mi? diye soruyor yeğen.

Eh evet, cevabını veriyor dayı, üstelik komik değil mi, her gün.

Ve, ne diyorduk peki biz? diye ekliyor.

Yeğen, şu anı düşünsen, nasıl olurdu? diye cevap veriyor.

Tavşanımızı şereflelendirmek için, diye ekliyor sonra. Başka bir şey düşünmeden tadını çıkaralım, sabırsızlıktan ölüyorum.

Dayı, haydi tabağına al o zaman, diyor.

Yeğen daha fazla beklemeden tabağına alıyor.

Girişiyorum, diyor.

Ve daha fazla beklemeden girişiyor.

Bu sefer, dayı da tabağına alıyor ve o da girişiyor.

Diyecektim ki diyor, ama demin dediğim nedenle söylemiyorum, geçen seferki kadar iyi değil.

Aslına bakılırsa, diyor yeğen ağzı doluyken, cümle kurmanın canını sıkıldığını söylerken, sanıyorum ki, senin de dediğin gibi, yanılıyorsun. Cümlelere karşı olan aşkını neyse ki, sürdürüyorsun, ihtiyarlamadığının işareti bu. Bunu bir sürü küçük ayrıntıdan anlıyorum. Sosie'nin söylediği gibi, insan sevgisizliğini de boşver gitsin, beni seviyorsun ya. Ben herkes değilim.

Ve, mmm şu sos, Sosie içine ne katmış olabilir? diye ekliyor.

Ah, onun hiç hayal gücü yoktur, cevabını veriyor dayı. Biraz kekik, bir dal biberiye, bir defne yaprağı, kısacası benim zamanımda dendiği gibi, rayiha katmış olmalı.

Yeğen yine ağzı dolu ve tavşanın kemiklerini kemirdiğinden parmakları sos içinde, hâlâ öyle deniyor, diyor.

Ve özür dilemek için, kusura bakmıyorsun değil mi? diye ekliyor. Biz bizyiz.

Mösyö Songe cevap vermiyor, yeğenin az önce kendisine söylediği şeyi ve kendisinin daha önce düşündüğü şeyi düşünüyor. Aforizmanın yerinde olduğu kabul edilecek olursa, cümlelerin onu sıkıldığını ileri sürmesi, ya insan sevgisini içinde yeniden oluşturmayı denemek içinse? Ama bu da, bencilliğini

bastırmak amacıyla kendi içine bilinçli bir geri dönüş ya da bilinçsiz bir insanları yeniden sevmeye arzusu anlamına gelmez mi? Son durumda, kopmayla ilgili söylediği her şeyin hiçbir geçerliliği kalmıyor. Şaşalamış halde kalakalıyor.

Kusura bakıyor musun yoksa? diyerek üsteliyor yeğen. Ne yapacağımı şaşırdım.

Sonra da parmaklarını yalıyor.

Ah çok iyi biliyordum, diye parlıyor Mösyö Songe, şu hizmetçi salağının bir şeyi unutacağını çok iyi biliyordum! Su kâsesi.

Su kâsesi! diye mutfağa doğru bağıyor.

Sonra da sana ne oluyor böyle, tavşanı elinle yediğin için özür diliyorsun. Hep yapageldiğimiz gibi yedin sadece.

Ve, cevap ver bana diyor, yeğenin gitgide daha az gelmesi nedeniyle evin âdetlerini gitgide daha çok unutmasından korktuğu için bu tür ayrıntıların üzerinde durarak ya da...

Emin ol, bana ne olduğunu bilmiyorum, diye cevap veriyor yeğen, komik gerçekten de.

Ya da diyor dayı, şu yüzden...

Su kâsesini getiren Sosie tarafından kesiliyor sözü.

Matmazel beni bağışlasın, unuttum, hafızam zayıflıyor.

Haydi ama Sosie, özür dilemeyin, herkesin başına gelebilir bu, diyor Matmazel.

Matmazel, zavallı yaşlı Sosie'ciğine karşı çok hoşgörülü.

Ve mutfağa geri dönüyor.

Ne diyordum? diyor dayı.

Hiçbir önemi yoktu, diyor yeğen parmaklarını çalkalarken.

Ah biliyorum, diyor dayı, hatırıma geliyor. Elinle yediğin için özür diliyordun. Ya gitgide daha az geldiğin için evin âdetlerini gitgide daha çok unuttuğundan ya da...

Kafanı yorma, diye sözünü kesiyor yeğeni, yalnızca su kâsesinin olmadığını söylememek ve Sosie'nin azar işitmesini önlemek içindi. Fena yakalandım, görüyorsun ki.

Şu âdetleri tamamen unutacaksın diye o kadar korkuyorum ki, diyor dayı.

Unutmak, unutmak, senin ve hizmetçinin ağzında yalnızca bu laf var, diyor yeğen bir parça öfkeyi tatlılıkla örtterek, sonun-

da işin içine şıklık katmak için yaptığınıza inanacağım. Hem sonra, seni unutacağımdan korktuğunu söyleyerek bana karşı biraz ayıp etmiyor musun?

Mösyö Songe işte o zaman, bunun hizmetçisiyle arasındaki ilişkiyi daha da gerginleştireceğini ve yeğeninin keyfini yenden kaçıracağını unuttuğundan, istemeden yangına körükle gider gibi, aptalcasına, sana on derece ikram etmekten utanç duyuyorum, diye kaçırıyor ağzından, on bir derece almayı bu salak unuttu.

Bak dayı, şu titizliğin yetti artık.

Sonra da, bunun hizmetçiyle aranızdaki gerginliği artırmak, ah pardon tam tersine gidermek için dolambaçlı bir yol olup olmadığını da bilmiyorum ayrıca, biliyorsun ki bu gerginliğin sürekli hatırlatılması canımı sıkıyor. Sana karşı biraz fazla sert davrandığım için kusura bakma ama, dost acı söyler. Daha şimdi birlikte şu anın tadını çıkarmaya niyetlenmiştik, bak sen ne...

Senden özür dilerim diye sözünü kesiyor dayı, affedilmeyi hak etmediğim halde binlerce kere af diliyorum. Ve kendime ceza olarak kadehimi kaldırarak, on dereceye içelim diyorum, bir daha asla başka bir şey içmeyeceğim.

Sonra kadehini kaldırıyor ve içiyor, yeğeni de içiyor onunla birlikte.

Ve gülmeye başlıyorlar, ama ne gülmek! Tıpkı birbirlerine şu anın tadını çıkaralım demeyi düşünmedikleri, tam tersine akılları çocuklar gibi bir karış havada hayaller kurdukları ya da geçmiş, şu an, gelecek, hepsi gözlerine güzel görüldüğünden, geçmişi fazlaca önemsemeden andıkları zamanlardaki gibi.

Ve Mösyö Songe'un gözlerinin kenarından bir küçük damla yaş süzülüyor ve daha sonra defterine not etmek istediğinde hatırlamadığı küçük harika bir şey söylüyor yeğenine. Yeğenin de yine küçük harika bir şeyle cevap verdiği, ama yine kendisi gibi yeğeninin de hatırlamadığı ve onun da gözlerinin kenarından küçük bir damla yaş akıtan, küçük harika bir şey.

Demek o ki, o anda o dakikayı yaşadılar ve bu her ikisi için de tarifsiz bir gençlik iksiri oldu.

Mösyö Songe şaşkınlık ve hayretle, hiçbir zaman bulunduğu yerde olmadığını keşfediyor.

Yeğenine, anlıyor musun, şu anda burada masamda bulunmama ya da bahçede sebze suluyor olmama rağmen, seninle deniz kenarındaki küçük bahçemizde olabiliyorum mesela, diye yazıyor. Bendeki bu yetenek, başımı döndürebilecek kadar güçlü olabiliyor. Olağanüstü bir başışa dönüştürülebilir, yüceltirilebilirdi, aynı anda her yerde olma yeteneği olurdu bu, ama bunun için büyük bir mistik olmam, yani dünya nimetlerinden vazgeçmem gerekirdi. Oysa biliyorsun ki ihtimal yok buna, en küçük bir aksilik beni allak bullak ettiğine göre.

Yeğeni, bunu da nereden çıkarıyorsun? diye yazıyor ona. Senin şu...

İşte o zaman Mösyö Songe... ama nerede? hangi yerde?... o zaman denize dalan merdivenin en son basamağında yaşlı bir amatör balıkçı görüyor. Yanına kadar iniyor, yaşlı balıkçı da hemen özür dileyerek, umarım sizi rahatsız etmiyorumdur, diyor. Mösyö Songe hemen, katiyen, katiyen diyor, ama burada balık olmaz. Öbürü de, biliyorum diyor, zaman geçirmek için.

Bahçesine döndüğünde Mösyö Songe, yaşlı amatör balıkçının cevabından çok etkilendiğini fark ediyor. Yalnızca zaman geçirmek için yararsız olandan başka bir şey yapmamak! O zaman gündelik yazı denemelerini düşünüyor ve onlarda birden rahatlatıcı bir yerindelik buluyor. Belli belirsiz, en basitinden en soylusuna, bir insanın üstlenebileceği ve sonuçta bu tek haklı gerekçeye dayanan tüm meşgaleleri gözünün önüne getiriyor. Yanlış muhakeme eder korkusuyla sorunu deşmeye cesaret edemiyor, ama bu cevabı unutmamak için de kendi kendine söz veriyor. Enine boyuna düşünülmeyeğine göre, taşıdığı anlam için değil ama, kendisine sağladığı rahatlama duyusu için.

XXIII

Sosie gelip efendisini rahatsız ediyor ve, işte beyefendinin bigudili kör hakkında edinmemi istediği bilgiler, diyor ona. Yaşlı körlerin barındığı bir huzur evinde kalıyor. Üstelik bu ev bigudili yaşlı körlerle dolu. Sizinki hakkında bilgi istediğimde bana hangisi dediler. İkinci kahvaltısı saatiydi, ben de onu yemek salonundaki diğerleri arasında tanımanın yolunu aradım, ama hepsi aynıydı. O zaman, her gün saat on birle on iki arasında do-laştırılanı dedim. Bana, her birinin sırayla gezdirildiği söylendi.

Ne kadar da ilginç, diyor Mösyö Songe ve nasıl da beklen-medik! Bigudili kör ihtiyarlarla dolu bir ev! Neden bigudililer, nedenini biliyor musunuz?

Sormadım, diyor Sosie.

Peki ya ben neden bu körle ilgileniyordum? diyor Mösyö Songe. Nedenini hatırlatın bana.

Bunu hak ediyor olmalıydı, diyor Sosie, ama hangi nedenle hatırlamıyorum.

Hatırlarız, diyor Mösyö Songe.

Ve, şayet hatırlanabilecek bir şeyse, diye ekliyor.

XXIV

Ve işte yoldan, refakatçisi olması gereken bir başka hanı-mın refakat ettiği kör geçiyor.

Mösyö Songe hiç düşünmeden, hey hanımlar, bir saniye beni bekler miydiniz! diye sesleniyor onlara.

Sulama hortumunu domateslerin arasına bırakıyor, küçük bahçe kapısını açıyor ve hanımlara yanaşıyor.

Günaydın hanımlar, diyor.

Günaydın beyefendi, diyor diğer hanım.

Ne güzel hava, diyor.

Serinledi, diyor diğer hanım.

Mösyö Songe birden hazırlıksız yakalanıyor ve başka ne diyeceğini bilemiyor. Ama sonra toparlanıyor ve köre hitap ediyor.

Ona, ya siz hanımefendi, siz bu konuda ne düşünüyorsunuz, diye soruyor.

Diğer hanım, o sağırdır, diyor.

Üstelik de? diyor Mösyö Songe şaşkınlıkla.

Ve içtenlikle, ne bahtsızlık! diye ekliyor.

Nasıl? diyor diğer hanım.

Ne bahtsızlık demiştim, diyor Mösyö Songe.

Ama diğer hanım bu süslü dili anlamıyor ve, teşekkürler beyefendi, diyor.

Mösyö Songe ikinci defa kendini toparlıyor ve densizliğini bağışlayın ama uzun zamandır bu zavallı hanımın neden bigudi taktığını soruyorum kendi kendime.

Eepsi de bigudi takarlar, diyor diğer hanım, çünkü eepsi de bir doğum günü kutlaması yapılacağını sanırlar. Ama iiiçbiri, ne kimin doğum günü ne de ne vakit hatırlamaz. Böylece de hazır olmak için eepsi de bigudi takarlar. Çünkü kör ve sağır olmaları yetmiyormuş gibi, kafayı da üşütmüşler.

Ne bahtsızlık, diye yineliyor Mösyö Songe.

Teşekkürler beyefendi, diye yineliyor diğer hanım.

Sonra hanımlar yeniden yürümeye başlıyorlar, Mösyö Songe da domateslerine geri dönüyor.

Sulamaya devam ederken, bigudili körle neden ilgilendiğini hatırlıyor. Aslında artık önemi de yok, diyor kendi kendine. Kendi türünün tek örneği olmadığına göre, mutsuzluğu daha az olmalı. Dolayısıyla daha az ilgi hak ediyor.

Ne yazık ki, çok sık tekrarlanan bir düşünme biçimi. Zira, türdeşlerine her bakımdan benzeyen bir maymunun, sırf bu nedenle, dilediğinde maymun olmadığını kim söyleyebilir bize? Ve onun kafesinin önünden de diğerlerinin önünden geçtiğimiz gibi geçiyoruz ve onu bir daha aklımıza getirmemek için de iyi bir neden buluyoruz.

Koyda yankılanan tren sesi.

Kir pas içindeki eski liman.

Balık sepetleri, ağlar, hurda yığınları, tahta parçaları, ağır balıkçı tekneleri, balık ve kızartma kokusu.

Bir maltız halen tütmede.

Dalgacıklar kumları yalıyor. Mehtap kızıl.

Bir kedi balık kılçığı taşıyor ve çöp tenekesini deviriyor.

Mösyö Songe terasında bir pastis içiyor. Sıkıntısı dağıldı.

Şiiri düşünüyor ve, sahtesi de var, gerçeği de, diyor kendi kendine. Sahtesi şiirsel görünebilir, gerçeği için zorunlu değildir bu. Ama neden, bilmiyor.

Kendine bir pastis daha koyuyor.

Aptalım ben, diyor birdenbire kendi kendine, aslolan nefes almaya devam etmek değil midir? Hem, asla bulunduğum yerde değilsem, ne olmuş ki? Şu anda kendimi iyi hissettiğime göre, etmişim soruların içine, yaşasın hayat.

Sonra, yaşasın hayat demek ihtiyatsızlık olur, diyor kendi kendine ve ölümün sağlığına içiyor.

Ve kendisine bir pastis daha koyuyor.

Tam o sırada ya da biraz sonrasında, aslında daha çok biraz sonrasında, yeğeni gelip ona katılıyor. Mösyö Songe, ona bir pastis koyuyor ve istakozlara içelim! diyor.

İstakozlar mı? diyor yeğen.

İstakozlar, diyor dayı. Öğle yemeğine istakozumuz var.

İstakoz mu? diyor yeğen. Birinin doğum gününü mü kutluyoruz?

Her gün doğum günüdür, diyor dayı, çünkü her gün şimdiki zamanı kutsar ve her gün...

Gelip, Matmazel'in yemeği hazır, diye haber veren hizmetçi tarafından kesiliyor sözü.

Yeğen tabağına ordövr alırken, çok komik, sana söyleyeceğim şeyi kendine karşı bir saldırı olarak alma ama, ne zaman seni düşünsem her ikimizi de birlikte sofradayken getiriyorum gözümün önüne.

Hiç de komik değil, insanca diyor dayı. İnsan zevk anlarının peşine düşer, her ikimiz de sohbetimizden zevk alıyoruz ve bu da yemek sırasında oluyor.

Sonra da, bunu bir saldırı olarak almak, bunu da nereden çıkarıyorsun?

Bu sohbet başlangıcı defterde burada son buluyor.

İşte şenlik! diyor Siso, Sosie'nin istakozla geldiğini görünece. Tanrım ne çılgınlık!

İstakozu sofraya koyarken, size bunu dedirten ben değilim, demekten kendini alamıyor Sosie.

Sonra toparlanarak, Amerikan usulü yaptım, diyor.

Mmm şu sos, ne nefis bir koku, diyor Siso.

Matmazel çok hoşgörülü.

Mutfığa dönüş.

Ah şu istakozlar, bana mutlu zamanları hatırlatırlar! Kir pas içindeki eski liman, ağır balıkçı tekneleri, trenin koyda yan kılanan sesi. Bütün bunlar nasıl da uzak!

Ama daha yeni geldin! diyor Siso. Çok da güzel bir tatil geçirdiğin bizim küçük limanımızdan, bahçemizden yeni döndün! Buna uzak mı diyorsun sen?

Mösyö Songe cevap vermiyor. Birden hatıraların, acıların ve geçen zamanın, hayatının küçük olaylarının, birbirleriyle hiçbir bağlantıları olmayan ya da daha çok aralarında sonsuz bir mesafe bulunan, ya hep birlikte üşüşen, ya da öngörülmez şekilde sıra değiştiren, çok önceden yaşadığı ve bıkip usanmadan sürekli tekrarlanan o küçük olayların üstesinden gelmekte büyük bir güçlük çekiyor.

Yeğeni, zor bir cevabı engellemek için, mmm ne nefis bir sos, Sosie içine ne koymuş olabilir? demekten başka söyleyecek bir şey bulamıyor.

Sonra, daldan dala atladığını biliyorum ama, bunu sana

neden söylediğimi de bilmiyorum, düşünebiliyor musun beylik olanı seviyorum ben.

Nasıl da bana benziyorsun! diyor dayı. Düşünebiliyor musun beylik olan her şey benim gençlik iksirim.

Hem hiç de daldan dala atladığını sanma, az sonra üstlük olarak yiyeceğimiz ananas gibi, bu da bir sürprizdi, ananas yiyeceğiz, son noktasına kadar beylik olan istakoz getirmiştir aklına.

Ve, yaşasın istakozlar ve ananaslar! diye ekliyor. Bir dahaki ziyaretinde yine yeriz.

O zaman sürpriz olmayacak artık, diyor yeğen.

İstakozu bitirdiklerinde, Sosie gelip sofrayı topluyor.

Siso'ya, Matmazel için bir sürpriz daha var! diye fısıldıyor.

Bir sürpriz daha mı? diyor Siso.

Şışışt, diyor Mösyö Songe Sosie'ye. Getirin onu.

Burada, yukarıda belirtilmemiş olan bir şeye dikkatiniz çekilir. Siso, bir sürpriz daha mı derken, bunun bir ananas olduğunu bildiğine göre, Sosie'yi kendini memnun etme zevkinden mahrum etmemek için, şaşırmış numarası yapıyor. Öte yandan Mösyö Songe, sürprizin bir ananas olduğunu Sisi'ye daha önce söylemiş olmasına rağmen, yine aynı nedenle, sırrı Sosie'yle paylaşan tek kişi kendisiymiş gibi yapıyor.

Ve Sosie sürprizi getiriyor.

Bir ananas! diyor Siso. Ne çılgınlık!

Matmazel'in içi rahat etsin, Magasins-Prix'den aldım onu. Hakikisi olduğu garantili.

Şımartıyorsunuz beni ama! diyor Siso.

Ve, birinin doğum gününü mü kutluyoruz? diye ekliyor.

Bunu beyefendiye sormak lazım, diyor Sosie.

Her gün bir doğum günüdür, diyor Mösyö Songe.

Veczinin sonunu unutuyor ve Sosie'ye hitaben, sofraya bırakabilirsiniz, diyor.

Sosie bırakıyor.

Sağa, çileklere doğru çeyrek adım.

Sola domateslere doğru çeyrek adım.

Ya sonbahar gelince, diye düşünüyor Mösyö Songe, ne olacak benim halim.

Artık sulamadan sağa çeyrek adım, sola çeyrek adım sallanıp duracak mıyım ayakta? Yazı denemelerimin ve hayatımın gerçeklerinin değerleriyle ilgili korkunç soruları tekrar tekrar soracak mıyım kendime? Sıcak havalar biterse öğle sonrası sıkıntıları azalacak, ama artık son noktasına varmayacağına göre ne ümidim kalacak? Ortalamada kalacak ve ben de ortalamanın altında bir şeyler not etmeye mi mahkûm olacağım?

Ve sonra, bir çıkmazdan kurtulmak için bir başkasına girmek gerekir, diye ekliyor. Yazı denemelerimle ilgili daha önce öngörmediğim zorlukları sezinler gibi oluyorum. Ne yapmalı da, akla yakın olanı bayağılığa düşmeden yapmalı? Ağustos geçmiş olduğuna göre, maalesef olup bitmiş bir duruma, defteri başlatan ruh durumuna yeniden geri dönmeye mi çalışmalı?

Akşam oluyordu. Bahçedeki cılız erik ağaçlarının izi, yaparak olarak üzerlerinde ne kalmışsa onlarla, Eylül göğüne yansıyor. Komşu çatılardan dumanlar yükseliyordu. Hüzünlü bir yıldızçiçeği buketi masanın üzerindeki yerini almıştı.

Mösyö Songe, geriye kalan sözcükler, yalnızca sözcükler! diyor.

Ve, olduğum ama bulunmadığım yerleri inceden inceye düşünmektense, yeğenimle bir yemek tahayyül etmek benim için daha mı zor, diye ekliyor. Ve bu konuda başkalarının tartışmasına neden olmak? Benim için bu gereksiz oyunları bir kenara bırakmanın ve saf ve basit eyleme atılmanın tam zamanıdır. Yazı denemelerime de boşvermenin.

Ve geriye kalan yalnızca saf ve basit eylem, saf ve basit eylem, her şeyi açık ediyorum işte. Kendimi bildim bileli, benim gerçekliğimin bundan başkası olamayacağını biliyorum. Ne peki? Bu aşağılık dünyadan bana geri kalan ne?

Ve yeniden, yüz metre ilerideki meyhanenin yolunu tutmaktan başka bir yol bulmuyor.

Yolu geçerken bigudili kr ve ona eşlik eden diğerk hanımı görüyor ve yazık, umut vaat eden bir konuydu, diyor kendi kendine.

Umut vaat eden konular her zaman en az iyi olanlardır, diye ekliyor. Hiçbir şey vaat etmeyenlerle yetinildiğinde, bazen bir şeyler elde edilir.

Ve meyhaneye giriyor.

Chinze Baba oraya varmış bile, tezgâhın önünde ayakta. Mösyö Songe onunla geriye kalanların sağlığına kadeh tokuşturuyor. Halen orada takılan ve barın önünde buluşan birkaç ihtiyarın kendi aralarında kullandıkları bir deyiş.

Sonra herkese içki ısmarlıyor, sonra başka bir ihtiyar geliyor o da ısmarlıyor, sonra da bir başkası ve böyle gidiyor bu.

Anlaşıldı, diyor yeğen. Her seferinde kalanların sağlığına içecek bir kişi daha. Sonunda bir ordu olacaksınız!

Bak hele, diyor Mösyö Songe, ben bunu düşünmemiştim.

Sen tek orada kal da, diyor yeğen.

XXVIII

Sevgili yeğenim,

Olan oldu, yıkım bu işte. Sonbahar geri geldi. Pencereden cılız erik ağaçlarına düşecek aldatıcı bir güneş ışığı gözlüyorum işte. Hüzünlü bir yıldızçiçeğı buketi masamdaki yerini aldı. İtiraf et, hayat değıl bu. Kendimi Ağustos ayının atmosferine geri döndürmeye çalışıyorum, boşa çaba. Yürek orada değıl artık. Yazılarına devam etmek için son çare olarak neye sığınacağım. Çünkü bilirsin, onlar benim tek kurtuluş şansım. Ama halen bir malzemeden mi yararlanmak gerekiyor? Erik ağaçlarından mı? Yağmurdan mı? Sürülmüş toprakların üzerinde vıraklayan kurbağalardan mı? Yaprakları düşüren rüzgârdan mı? Artık kurumayan çamaşırdan mı? Çamura batmış ayakkabılarımdan mı? Gri arka fondaki gri duvarlardan mı? Arızalı telefondan mı? İdareli kullanılan kaloriferden mi? Kedi mamalarından mı? Köpek pirelerinden mi? Sosie'nin sızlanmalarından mı? Bahçeyi sulaması gerektiğı için şikâyet eden o

aptal, yine Ağustos ayında olmak istermiş, ve tabii bana dert vermek. Üstelik ihtiyarlıyor da, her şeyi unutuyor, aynı şeyi on kere söylüyor ve bir yaptığını on kere daha yapıyor. Oluşturduğumuz ikiliyi ocağın başında gözünün önüne getirebiliyor musun? Öldürücü bir şey. Dayıcısına acıyamaz mıydın? Küçük bir ziyaret de olmaz mıydı? Ateşte kestane pişirir, konser ve ananas yedik... Hüzünlü görüntü değil mi? Ama sen bürodaki olayları anlatırdın bana, belki de güldürürlerdi beni. Ben büroları hiç sevmedim ama yine de zaman zaman eğlenceli şeyler olur oralarda, değil mi? Hayır mı? Hiç mi? Hep aynı bitmez tükenmek bilmez maaş sızlanmaları, patrondan, sosyal haklardan, aldatılmalardan şikâyetler mi? Ne kadar üzücü! Ama yine de sessizlik kadar üzücü değil güzelim. Buraya yerleşiyor ve beni korkutuyor. Zor zamana göğüs germek için artık hizmetçim kadar bile cesaretim yok. Görüyorsun işte, şu an için şu kâğıt üzerinde kalemimden başka bir şeyim yok. Bu akşam Sosie suratından düşen bin parçadan geriye ne kaldıysa onunla karşıma çıkacak ve ben de makarnamı yiyip, gidip yatacağım. Şu andan söz edecek olursak, onun değerini anlamak için şimdiye kadar az çaba sarfetmediğimi fark ediyorum. Küçük yazı denemelerim onunla besleniyordu, yoğun olarak Ağustos ayına ve yalnızca dışarıda geçiriliyor olmasıyla bile, onun bizleri sürüklediği sürprizlere bağlıydılar. Dış temas denen şey bu. Oysa artık odamdan hemen hemen hiç çıkmıyorum. İç temas denen şeyi yapmam gerekirdi ama bu bana imkânsız görünüyor. Hangi beklenmedik şey doğabilir ki ondan? Odamdaki her şeyin dökümü yapılmış ve sınıflandırılmıştı, umulmadık bir şey için en ufak bir yer bile yok. Gözleri içeriye çevirmek mi? Şu sıralar bende yalnızca hatıraları görüyorlar ve onlar hakkında ne düşündüğümü bilirsin. Nedense seni sıkıştığımı hissediyorum. Üstelik acımanı bile hak etmiyorum. Mutlu ol ve bırak beni öleyim.

Mösyö Songe, bu mektubu okurken umutsuzluğun eşiğinde.

Bununla birlikte mektuba, beklenmedik bir olay gerekirdi ama sözcüklerden başka bir yerde gerçekleşir mi bu, soruyorum kendime, notunu ekliyor.

Öylesine derinliğı olan bir saptama ki, Mösyö Songe'u üzerine karalamayı düşünecek kadar korkutuyor.

Ama karalamıyor, ebediyen kalacak orada.

Ve ikinci bir not ekliyor yiğitçe. Ben de herkes gibi gelecek Ağustos'u bekleyeceğim, geçen sefer beklediğim gibi, o şahane sıkıntılarımın kaygısını içimde besleyerek. Ne zamana ne de kendine karşı bir şey gelir elden, istense de istenmese de. Gelmeyeceğini biliyorum ama bu mektubu yine de gönderiyorum sana. Yazı denemelerime beş para etmeseler de devam edeceğim. Hem zaten uzaktaki mektup arkadaşı, öyle değil mi? Kim istemişti böyle olmasını?

SİLİK BİR HAYAT

Diyor.

Mösyö Songe.

I

Bugün Kasım'ın biri, diyor Mösyö Songe, ayakta durmakta zorlanıyorum, yeniden yatma isteği, dayanalım, yeniden uyunmanın bana hiç faydası yok, günü iyi sona erdirmek için açık seçik bir fikir ihtiyacı, müphem sürprizler zamanında değiliz artık, duyuyorum kendimi, sessizlik korkuma şekil vermek söz konusu, değersiz kişilerin dedikoduları fısıldanıyor başka yerlerde, nerede diye sormamalı artık, geçmiş zamanlardaki kulak çok daha hoşgörülüydü, şu kendimi bir başkasının yerine koyma eğilimime karşı savaş ilan ettim, yetersizliğimizin vebalini alalım üstümüze.

Çok iyi bir kısa yazı oldu, devam edin.

Uzaklara sürülmenin, yanıltıcı bakış açılarının çekiciliğini unutmak, alışlagelmiş belirtilere yer açmak, değerlerinin önemi yok, düzeni sağlamlaştırırlar, bir seçimde yanılmak yıkıma sürükler.

Günü gününe, olabildiğince incelikle yazmaya çalışmak, tutarsızlıkları boşvermeli, her şeyi rastlantıya bırakıyorum. Tutarlılığa gelince, onun da kendi rastlantısı olmalı, bizimkinin çok üstünde, tutarlılık uygun kelime değil, onun yerine başka birini bulamıyorum elbette.

Ama ya ben rastlantıysam?

Mösyö Songe, ona önemli görünen bu varsayımla altüst oluyor.

II

Yıllardır hatıralarını yazmayı bırakan Mösyö Songe, bir gün uyanır uyanmaz çalışmama geri döneceğim, diyor kendi kendine ve bunun için de, eski iyi alışkanlıklarımı geri kazana-
cağım. Ve kararını derhal uygulamaya koyuyor. Saat sabahın yedisini. Yeniden uyumak yerine kalkıyor, burnunun ucunu yıkamaya gidiyor, sonra bir dilim tereyağlı ekmekle birlikte bir fincan kahve içiyor. Mekanizma harekete geçiyor ve Mösyö Songe, az sonra koltuk altında çantası, okul yolunda buluyor kendini. Kasabın vitrini önünde, kendini, aksi cama vurmuş romantizmalı okul çocuğu olarak gördüğünde fark ediyor bunu.

Mösyö Songe, onu çocukluğuna kadar geri götüren mekanizmanın gevşekliği karşısında dehşete düşüyor. Geri geri başlangıç noktasına kadar geliyor ve odasına varır varmaz hata nereden kaynaklanmış olabilir, diye soruyor kendine. Her bir hareketini yeniden gözden geçiriyor ve gelip kahvaltıya kadar dayanıyor. Tereyağlı ekmek dilimi olmalı diyor, altmış senedir yemiyorum artık. Ve bir kâğıt parçasına ertesi gün için, ekmek dilimine dikkat, notunu alıyor. Ama bu hatalı manevra onu altüst ettiğinden, doğru çalışma koşullarına yeniden koyulmayı başaramıyor, gerisin geri yatıyor ve yeniden uyuyor.

III

Mösyö Songe hiçbir derdim olmamasını hiç bu kadar dert etmemiştim, diyor düşünmeden. Sonra kendi kendine ne demek olduğunu soruyor bunun. Kuş kafese girdi ve dışarı çıkmayı her zamankinden de az istiyor. İlk bakışta bu vazgeçiş ve muhtemelen de dibe vuruş anlamına gelirdi. İkinci bakıştaysa, bilgelik, ama sözcüğü iyi tartmak gerek. Sonunda, tembellik sözcüğü üzerinde karar kılıyor ve bu ona öylesine doğru geliyor ki...

Demek ki cümle, vicdan rahatsızlığından başkaca hiçbir anlama gelmiyordu ve bu da zayıflık değil, sağlık belirtisi olmalıydı. Bunun devamını getirmek bana düşüyor, diyor, ama

ne şekilde? Hayal gücüm artık söylencelerden, masallardan ve diğer abuk sabukluklardan keyif almıyor, ona gerçeğe giden bir yol açmalı. Çünkü gerçek, kavranabilmek için o kadar büyük bir hayal gücü istiyor ki, bunun üstesinden yalnızca kusursuz bir gerilim, yazı denemesi gelebilir.

Yiğitçe, eski koşulları yeniden oluşturma, gün doğmadan kalkma ve çalışma masasını terk etmeme kararı alıyor.

Sonra, neye yarar? diye düşünüyor. Tek bir derdimin olması, dert edinmeye çalışıp edinecek dert bulamamak kadar dertlendirmez beni asla.

Ne düşünmeli Mösyö Songe hakkında? Azizlik mertebesine ulaşıyor olmasın?

Bu kavramı derinleştirmekte yarar var.

Onu tembellik sözcüğüne geri götüren düşünce...

IV

Mösyö Songe'u, her çarşamba elinde sepeti, çarşıda görürlerdi. Bir tezgâhın önünde durur ve bakar, bakardı... Sonra başka birine geçer ve bakar, bakardı... Ve evine boş sepetiyle geri dönerdi. Sonra hizmetçisi ya da yeğeni alışverişe giderlerdi. Mösyö Songe'u görmeyenler, hizmetçiyle ya da yeğenle karşılaştıklarında, bakın hele, az önce Mösyö Songe buralardan geçmiş derlerdi.

Bir cenaze töreni bir diğeriyle karıştırıldığı için, hizmetçinin ya da yeğenin görünmesiyle, aynı gözlemin ölümünden yıllar sonra bile yapıldığı hayal edilebilirdi. Bu da Mösyö Songe'un ölümsüzlüğe kavuşması anlamına gelirdi.

V

Artık çalışmama isteğine son vermek için çalışmak, ki bu da artık canı istemediği için pişmanlık duygularına yol açar inşanda, diye yazıyor defterine.

Cümlesi ona anlaşılmaz görünüyor ama kendisinde derinlik yanılması yaratması için koruyor onu. Moralistlerden

okuduklarını hatırlıyor çünkü. Onları ne kadar az anlarsa o kadar düşünce yüklü bulurdu.

Söz konusu moralistler, aforizmalarını uyduruken onlara o kadar çok şıklık katıyorlardı ki, anlaşılmakta ne kadar zorlanacaklarını öngöremiyorlardı. Ama derinlik yanılısamasından da mahrum kalmıyorlardı.

VI

Mösyö Songe'u asıl sabah gezintileri sırasında yakalamak vardı, zaten çok silik olan dış görünüşü için değil de iç görünüşü, ruhu için. Ruhu silik değil miydi öyleyse? Hayır. Yüce ruhlu denilen kişilerden biri de değildi elbette, ama tuhaf, bu olabilir işte, tuhaf bir ruhtu. Bundan kasıt, tutarsız, aksi, değişken huy-lu olması. Ah elbette tartışmalara yol açacak büyük eylemler koymuyor ortaya, hiçbir aşırılığı yok, ama fark edilemezlik edemeyecek kadar da rahatsızlık yansıtıyor. Kim tarafından mı? Bu zahmeti göze alacak herhangi biri tarafından, ve öyle görünüyor ki özellikle de sabah, iyi eğitilmiş ruhunu tıpkı bir gömlek gibi üstüne geçirmeden önce. Çünkü Mösyö Songe, gençlik çağını geride bırakırken, başkalarıyla teması sırasında hissettiği ihtiyaç üzerine, onu kişisizleştirmek, yumuşatmak, geçimli kılmak için çok savaşırmıştı, hayır sözcük abartılı değil. Ve alışkanlığın da yardımıyla onu öylesine evcilleştirmişti ki, başka biri sanılabiliirdi. Ama sabah değil, henüz sabah değil. Bu saatlerde böyle yakalandığında, iyi akort edilmemiş bir kemandan çıkarılırmış gibi tuhaf sesler çıkarılabiliirdi ondan. Gezintisi sırasında daha sonra günlüğünde çeşni olarak kullanacağı tuhaf uyumsuzlukları kafasına not etmek için, kendini sabah erkenden kalkmaya ve dışarı çıkmaya zorlayan Mösyö Songe da çok iyi biliyordu bunu.

Ve bir sabah, tam sokağın dönemecinde Mösyö Songe kendini bir vitrinde, belki de yine bir kasap vitrininde gördüğünde, ruhundan yabancı bir varlıkmiş gibi söz ettiğini fark ediyor ve uzun zaman önce ölmüş ve yine böyle zararsız deneyimlere meraklı Mahu adındaki arkadaşını hatırlıyor.

Bu olayı yazdıktan sonra Mösyö Songe, bir sıfatı şimdiki zamanın hikâyesine dönüştüremiyor olmak ne kadar yazık, diye düşünüyor. Şu meraklı sözcüğü mesela, ölmüş biri söz konusu edildiğinde fazlasıyla şimdiki zamanda kalıyor, olmuş olan demek gerekirdi ama cümle, bir ölüyü anmak için gerekenden fazla ağırlaşıyordu.

VII

Mösyö Songe bir mektup alınca, hemen açmaz. Bunu yapacak, buna alışacak zamanı bulana kadar masasının üstüne koyar onu. Bunun iyi bir haber olduğunu geçirirse aklından, zevki de uzar böylelikle, yok iyi bir haber değilse, felaketi öğrenmek için her an yeterince erkendir. Üstelik Mösyö Songe asla yanılmaz. Bu falcılık olayıyla ilgili açıklamada bulunması istendiğinde, ne diyeceğini bilmiyor, bir yetenek bu diyor.

Mösyö Songe'a postadan çok az şey geldiğinin de altını çizmek gerekir. Ya vergi bildirimidir ya da yeğeninden bir mektup. Bu ikisinden hangisinde iyi haber olduğunu bilmek de kendisi için zor olmasa gerek. Ama ya yeğeninin vergi dairesine memur olacağı gün?

Ve Mösyö Songe bu konuyu düşündükçe allak bullak oluyor. Uykuları kaçıyor. Yeğenini kalın camlı gözlükleriyle bir masanın arkasında görüyor, içeri girdiğinde tanımıyor onu, ellerini cebinden çıkarmasını, tırnaklarını kesmesini emrediyor ona, ve parayı derhal ödemezse, suratının ortasına bir mürekkep hokkası fırlatmakla tehdit ediyor. Mösyö Songe onu çok küçüklüğünden beri tanıdığını, onu şımarttığını hatırlatmak istiyor ona, ama kelimeler aklına gelmiyor. Her şey kötü bitiyor, ama kan bağına olan güven yitince nasıl ifade edilir bu? Mürekkep kurutucusunda kan lekesi görülüyor ve diğer boşboğazlara derin bir yara göstermesi korkusuyla titreniyor.

Mösyö Songe sonradan bu karabasani düşündüğünde, bir şey simgeliyor olmalı diyor kendi kendine. Yoksa yeğeninin de aslında hiçbir zaman var olmamış olmasını mı? Ya vergiler, bu arada?

VIII

Mösyö Songe bir balık satın alıyor. Balıkçı ona soruyor

— Sizin için ayıklayayım mı onu?

— Evet.

— Kafasını bırakayım mı?

— Evet.

— Yumurtalarını?

— Evet, bağırsaklarını da.

— Siz bağırsaklarını yiyor musunuz?

— Belli olmaz, belki faydalıdırlar...

— Pekiyi neden balığı ayıklamamı istediniz?

— Bilmiyorum, düşünüyordum ki... başka bir şey yapmak istediğinizi sanmıştım...

— Ne yani? Pişirmemi mi isterdiniz yoksa?

Ve Mösyö Songe, şimdiki satıcılar hiç de nazik değil, diye söylenerek balığını eve götürüyor. Öylesine, bütünüyle rastlantı sonucu, onu mutlu etmek için evet diye cevap vermişti, ama eşek hoştan ne anlar...

IX

Mösyö Songe günlüğüne ne yazacağını bilmediğinde, olur olmaz her şeyi neden not etmeli, diyor kendi kendine önce, bu önemsiz şeyler kimsenin işine yaramayacak, özellikle de benim işime, karakterimin gelişmesine, şayet bir karakterim varsa tabii, hiçbir etkisi olmaksızın, köşeye sıkışınca, yalnızca hiç için, hep aynı olayları süsleyip abartarak uygun bir cümle kıvırmaya çalışmak.

Sonra aklının sesini dinliyor ve hiçbir yargının bu çabaya müdahale etmemesi gerektiğini, kararını her şeyi bile bile, daha doğrusu gerçek neden aklından sonsuza kadar uçup gideceğine göre, bilmeye bilmeye aldığını, pek az olmalarına rağmen girdisini çıktısını çok iyi bildiği bir işleyişe güvenmesi gerektiğini söyleyip duruyor, kendi kendine.

O zaman kafasını patlatıyor ve Tanrı yardım ederse, her-

hangi bir şey yazıyor. Yok, Tanrı yardıma gelmezse, şimdi bir bakalım, dün ne geldi başıma, diyor kendi kendine. Yeniden kafa patlatıyor. Hiçbir şey. Ama olur mu, mutlaka herhangi bir sıkıntı hissetmiş olmalıyım. Ve, kâh bir mide rahatsızlığı, kâh öde-necek bir fatura, kâh sokakta rastlanmış eski bir tanıdık buluyor.

Bu konuda, ne korkunç şu rastlaşmalar! diye ekliyor yazısına. On senedir görmediğim arkadaş, neredeyse tanınmaz haldeydi. Gözlerinde bana onu hatırlatacak bir ışık izi, bir çizgi halini almış ağzında bir kıvrım aradım bilinçsizce. Ben de onda aynı türden bir şok yaratmış olmalıyım. Ve eski günlerdeki gibi, tekrar görüşmek üzere, dedik birbirimize. Öyle hazin ki! Birbiri-mizi tekrar görmemeyi umut edelim. Ama kötü şans eseri onu bir başka gün uzaktan tanırsam, görüntümün onda uyandıracacağı mide bulantısını engellemek için gerisin geri döneceğim.

Sonra Mösyö Songe iyi niyetli olup olmadığını soruyor kendine. Önce tereddüt ediyor, sonra bir bakıma evet, ama her bakımdan değil, diyor kendi kendine. Ya da çoğunlukla iyi niyetli olmasına rağmen, vicdan muhasebesi alışkanlığından doğan yalanlarla dolu dünyası, dürüst görünme fırsatını sürekli olarak elinden alıyor. Bir başka deyişle, iyi niyetini yalnızca, vicdanının yabancı canavarlarına aşına bir efsanenin bozuk bir yansımasından başka bir şey olmayanlara karşı gösterdiği için kızıyor kendisine.

X

Mea culpa*, diye diye, diyor Mösyö Songe, sonunda dana göğsünden başka bir şey sevmemeye başlayacağım. Tercihen de kızarmış olarak.

XI

Züppe ama pek de cin fikirli olmayan Mösyö Songe, kaleminden akan çok özel bir söz ona zayıf görüldüğünde ya da

* Suçumu kabul ediyorum, anlamında kullanılan Latince terim (Ç.N.)

bunun kabul görmeyeceğini düşündüğünde, sözün kendisine ait olmadığı sanılması için, cümlesinin sonuna bir “diyor”, ilave ediyor. Konuşanın kendisi olduğunu, hatta hiçbir zaman olmadığı kadar kendisi olduğunu çok iyi bilmesine rağmen, bir anlatıcı Mösyö Songe’la arasına mesafe koyarak aldatıyor kendini.

XII

Geçmiş zamanlarda, org için yazılmış bir parçayı dinlerken, her şeyi coşkuya boğan o kendinden geçiş anları. Mösyö Songe aynı müziği dinlerken aynı coşkuyu hissedemediği için üzgün. Otuzlu yaşlarına doğru geri gitmeye karar veriyor. Yıkıntılarda üst üste yığılmış taşlara benzeyen yılları aşarken bazı zorluklar çıkıyor karşısına. Ama itiyor, itiyor ve sonunda başarıyor. Coşkuya kapılmaya, en üstün açılımlara ulaşmaya hazır hissediyor kendini. Ama, pikabın o zamanlar aynı olmayan mekanizmasının nasıl çalıştırılacağını hatırlamıyor işte. Üzüntüsü iki kat artıyor ve zevk gibi üzüntünün de çok daha az olduğu bugüne dönüyor hemen. Ne yazık, demiyor, tevekkül gösteriyor. Ödül olarak pikap kendi kendine dönmeye başlıyor ve Mösyö Songe gözyaşlarına boğuluyor.

XIII

Mösyö Songe kız kardeşini görmeye gitmek için trene biniyor. Kız kardeşi taşrada ailelerine ait evde oturuyor.

Hizmetçi Mösyö Songe’a gara kadar eşlik ediyor ve ona tembihlerde bulunuyor. Tren sıcak olur olmaz pardösünüzü çıkarmayı unutmayın, trenden inmeden önce tekrar giymeyi unutmayın, bavulunuzu yüklükte unutmayın, Madam’a şunu şunu söylemeyi unutmayın, gelirken tarhun ve maydanoz getirmeyi unutmayın, şunu unutmayın, bunu unutmayın...

Yalnızca sizi unutulabilirsem, tek sizi, diyor ona Mösyö Songe. Ve trene binip yerine yerleşiyor.

Uyumak için iyi fırsat, diyor kendi kendine, yolculuk daha az uzun gelir. Sonra etrafındaki herkesin bir şeyler, ya bir kitap ya da bir gazete okuduğunu fark ediyor. Mösyö Songe okuyacak hiçbir şey olmadığını ama yanında defteri olduğunu düşünüyor. Başkalarının gözünde cahil ya da bunak durumuna düşmemek için bavulunu açıyor. Ama bu okuma ona öylesine... nasıl demeli... öyle ki, sonunda Mösyö Songe uykuya yenik düşüyor. Az sonra, trenin sarsılmasıyla uyanıyor ve yanında oturan hanım ona ne okuduğunuzu sorsam densizlik etmiş olur muyum? diyor. Uyumayı denemek için yanıma gazete almıştım, başaramıyorum. Uykusuzluk en büyük sorunum, her şeyi denedim. Bana büyük bir iyilikte bulunmuş olurdunuz.

Mösyö Songe, ah notlar bunlar... diye geveliyor, eski bir dostun notları... hatırasına saygı için okumaya zorluyorum kendimi.

Ve lafı dereden tepeden dolaştırarak, sonunda uyuyan hanıma notlardan söz etmeye başlıyor.

Hanımın uyanışını hayal etmeli, o minnettarlığını. Uykusuzluk çeken birinin ümitsizliği içinde defterin bir kopyasını ya da fotokopisini istemeyi göze alabilir ve bunun için de iyi bir fiyat teklif edebilirdi. Mösyö Songe için olası en zor durumlarından biri.

XIV

Vardığında, kız kardeşi ve yeğeni Mösyö Songe'ü garda bekliyorlardı. Yüzlerinde köy havasının sağlıklı ifadesini buluyor ve ne kadar iyi görünüyorsunuz, diyor onlara! Kız kardeşi ona, oysa sen çok solgun görünüyorsun diyor, bu havada pardösüsüz çıkılır mı, delirdin mi?

Tüh, diyor Mösyö Songe, trende unuttum. Benim hizmetçi aptalı şey etmeseydi, bu başıma gelmezdi.

Ya valizin, diyor yeğeni, bu akşam dönmüyorsun ya?

Bir tüh daha, diyor Mösyö Songe, yüklükte kaldı.

Acele acele Deux-chevaux'ya doluşuluyor. Gitmek istemiyor. Annesi kızına, burada kök salacak değiliz, diyor, dayın

donma tehlikesi geçiriyor, ben onunla taksiye biniyorum, sen de başının çaresine bak.

Eve geldiklerinde, kız kardeşi hemen sıcak şarap hazırlıyor ve battaniyelere sarıyor onu. Sonra şömine önünde koltukta bırakıp yemek yapmaya gidiyor.

Mösyö Songe, tüh ona söylemem gereken bir şey vardı, hatırlamıyorum, diye söylenir söylenmez uyuyor.

Benzin almayı unutmuşum, diyen yeğenin gelişiyile uyandı.

Mösyö Songe ona, dayına çekmiş olmalısın şekerim, her şeyi unutuyoruz, diyor.

Neyse ki ben buradayım diyor, mutfaktan geri gelen anne.

Neyse ki buradayım demek için mi geldin? diyor kızı ona. Ne mantoyu, ne valizi, hatta ne de benzini geri getiriyor bu.

Ama kız kardeşi bu kısacık cümleyi söylememiş olsaydı, Mösyö Songe onu sonradan yazmayı unuturdu belki de.

Birer aperatif alalım mı? diyor yeğen.

Dayın kendisininkini zaten aldı, diyor anne.

Ben mi? diyor Mösyö Songe, iyi vallahi!

Ya sıcak şarap neydi? diyor ona kız kardeşi.

Unutmuşum, diyor Mösyö Songe.

Her ne hal ise, sıcak şarap aperatiften sayılmaz, diyor yeğen.

Ve pastis getirmeye gidiyor.

Müdahale etmeliydin, diyor kız kardeşi Mösyö Songe'a, bu ufaklık iğrenç alışkanlıklar ediniyor, sonu babası gibi olacak.

Sonu nasıl olmuştu? diyor Mösyö Songe.

Haydi ama Edouard! diyor kız kardeşi ona.

Sonra birlikte sofraya oturuyorlar.

Hatırlamaya başlıyorum, diyor Mösyö Songe, hizmetçim tarhunla maydanoz istemişti.

Bol bol vaktimiz var diyor yeğeni, yarın sen yola çıkmadan hazırlarım ben. Bu akşam için sana babamın pijamalarından birini veririm, yarın sabah için de tuvalet malzemelerini, halen duruyorlar, diye ekliyor.

Evet, sakladım onları, diyor anne. Nasıl da mutlu olurdu, diye ekliyor, bilseydi ki... Şaşardım doğrusu, diyen kızı tarafın-

dan kesiliyor sözü, zavallı adam eşyalarını ödünç vermekten nefret ederdi.

Tanrı ruhunu korusun, diyor Mösyö Songe. Neden ölmüş-tü acaba? diye ekliyor. Hatırlayamıyorum.

Haydi ama Edouard! diye tekrarlıyor kız kardeşi.

Yaptığı gafı tamir etmek için biraz sonra, biz bize, ailecek ne iyiyiz! diyecek. Ve kaybettiğimiz sevdiklerimizi çok özlüyo-rum, diye ekleyecek.

XV

Bir kış günü Mösyö Songe evine bakarak, aslında ona bak-masaydım, bugün yıkılıyor olurdu, benim de zaman geçirmek için yapacak bir işim olurdu, diyor. Bakmasaydım daha iyi ederdim, artık ne yapacağımı bilmiyorum.

Sonra, ama bakmasaydım, nasıl vakit geçireceğimi bileme-yecektim, diye düşünüyor.

Sonra bahçesine bakarak, ona bakmadığım zamandan beri çok daha güzel, diyor. Yol kenarlarındaki şu dağçilekleri, sebze bahçesindeki şu aslankuyrukları, şimşirlerin kenarlarındaki şu akşamsefaları. Bahçeye bakmadım da, vaktimi nasıl geçireceği-mi bilemedim, dedim mi? Hayır, bakmam gereken ev vardı. Pe-ki ya şimdi? Daha az güzel olması pahasına bahçeye bakacağım ve evi yıkılmaya bırakacağım.

Akşam, ateşin yanında düşüncesine geri dönüyor ve, mu-hakememde doğru olmayan bir şey var, ama neresinde? diyor. Yeniden muhakeme ediyor, arıyor. Ama bulamıyor çünkü ate-şin tatlı sıcaklığı ona zamanın geçtiğini unutturuyor.

XVI

Daha düne kadar pek çok aptalca şey söyledim. Ama bun-ları söylemeseydim, bugün olduğum kadar ağırbaşlı olabilir miydim? Ağırbaşlılığın aptallık yapmanızı engelleyip engelle-mediğini anlamaya kalıyor iş.

Şayet yeğenlerim defterimi okuyacak olurlarsa hakkımı teslim edeceklerdir, sırf zevki için konuşan bir insan haline geldim yeniden.

Not. Mösyö Songe konuşmayı yazmayla karıştırmıştır her zaman. Girişkenlikten hiç nasibini almadığı için, kalemiyle kendisine bir dinleyici topluluğu yaratıyordu. Tamam, kendi kendine de konuşabilirdi, ama o zaman kalem ne işe yarayacaktı?

XVII

Mösyö Songe bir komşunun cenaze törenine gidiyor. Kilişeye geliyor ve gözleri merhumenin kocasını arıyor. Matemdeki kişiler arasında çocukları tanıyor ama babalarını görmüyor. Yanındakine doğru eğiliyor ve, merhumenin kocası nerede? diye soruyor.

Yanındaki, tüller içindeki şişman bir hanımı göstererek, işte orada diyor.

Size kocayı sormuştum, diye tekrar ediyor Mösyö Songe.

Ben de size o olduğunu söylüyorum, diye tekrar ediyor yanındaki. Acı onu deliye döndürdü, ve onda böyle bir tepkiye yol açtı. Kimse engel olamadı ona.

Mösyö Songe bir an için kahkahayı patlatacağını düşünüyor ama kendini tutuyor. Aşkın ne güzel bir kanıtı, derinlerden ne de çok şey çıkarıyor su yüzüne! diye söyleniyor. İnsan düşünse taşınsa, daha iyisini bulamaz.

XVIII

Mezarlık dönüşünde, kendisi de orada hazır bulunan hizmetçisi Mösyö Songe'a soruyor.

— Matmazel Pisson'un kürk mantosunu gördünüz mü?

— Hayır. O kim?

— Nasıl o kim? Marie Pisson hani şu bize yıllarca temizliğe...

— Ah Marie, elbette hatırlıyorum Marie'yi.

- Kürk mantosunu gördünüz mü?
- Hayır, dedim size. Ne özelliği varmış?
- Marie Pisson ve bir kürk manto! Beyefendi düşünebiliyor mu? Zamanında bizim temizliğimizi yapan bir kız. Üstelik de, yalnızca bizimkini değil. Herkes onu hizmetçi olarak tanıdı.
- Eee, ne olmuş?
- Eee, benim bir kürk mantom var mı? Bir kürk manto alacak halimiz vaktimiz olur mu bizim?
- Anlaşılan onun olmuş. Onun yaşında, üstelik hafızam beni yanıltmıyorsa, onun kadar çirkin birinin İran şahını baştan çıkartmış olacağına inandıramazsınız beni.
- Tabii ki, hayır. Ama insan hiç bu kadar görgüsüz olabilir mi? Bir müstahdemin üzerinde bir kürk manto. Üstelik sabah sabah!
- Neden sabah sabah olmasınmış?
- Duyan da beyefendinin görgü kurallarını unuttuğunu sanır.

XIX

Mösyö Songe, eserine o ana kadar izlediği yolda devam edemeyecek kadar bezginlik hissedeceği için, dibe vurmuş olduğunu düşünecek bir yazarın durumunu canlandırıyor kafasında. Ama bu yolun doğru yol olduğu nereden belli? Ona devam edecek gücü kaybetmek gerçekten de dibe vuruşun bir belirtisi mi? Ya bu bezginlik yalnızca, bir basiret belirtisi olarak görülebilecek bir üslup değişiminden ileri geliyorsa? Ya yazar gerçek yoluna buradan ulaşacaksa? Çünkü burada söz konusu olan güç, istegın gücüdür. Gurur tarafından bastırıldığı için körleşen bir güç.

İleri yaşlarda yazılmış ve yazarın önceki eserleriyle hiç ilgisi olmayan başyapıtlardan örnekler bulmalı.

XX

Mösyö Songe, arkadaşı Mortin'e botanik kitaplarını yayımlamakta ne fayda bulduğunu soruyor. Heyecen verici olan yalnızca araştırmadır ve sırlar kıskançlıkla saklanmalıdır gibi geliyor ona. Mortin, bilimin bütün meselesi de bu işte, diye cevap veriyor. Bizim yayınlarımız olmasa, nasıl ilerlerdi?

Mösyö Songe üstelemiyor. Ona öyle geliyor ki, bir bilim ne kadar halka açık olursa, o kadar zarar görmeye açık hale gelir ve ilerleme şansı da o kadar az olur. Simyacı görüşü.

XXI

Gün ışığı sanki unutturmuş gibi, akşam olunca yoğunlaşmış gibi gelen şehir gürültüsü. Mösyö Songe, kaleminin ona ne okutacağını kendi kendine sorarak bir şeyler karalıyor. Ama bunu ne kadar çok sorarsa, kalem o kadar az kımıldıyor. Mösyö Songe kafası bomboş halde, şehrin gürültüsüyle ilgili aynı cümleyi tekrar tekrar, sürekli yazarak gürültüyü o kadar çok büyütüyor ki, kulaklarını tıkamak için kalemi elinden bırakmak zorunda kalıyor.

O sırada bir arkadaşı ziyaretine geliyor ve ne yazdığını soruyor. Mösyö Songe ona cümleyi okuyor. Arkadaşı cümleyi beylik buluyor ve hem yanılıyorsun, hiç gürültü yok, diye ekliyor. Mösyö Songe bunu söyleyenin kendisi olmadığı cevabını veriyor ve arkadaşı kalemin zararlarını düşünerek gidiyor.

XXII

Hava kapalıydı. Hiçbir şey olmuyordu. Mösyö Songe çalışma masasının başında, gribal bir rahatsızlıktan sonraki mide gurultularını dinliyordu. Tatsızdı. Defterine ne yazacaktı? Etrafına bir göz atıyordu ama hiçbir eşya ona ilham vermiyordu. Birden odasında bir vızıltı duyana kadar. Böceği her yerde arı-

yor, yatağın altında, koltuğun altında, kitapların altında. Sonra vızılının kulağının içinde olduğunu fark ediyor. Sonra da, doğanın her şeyi yoluna koyduğunu düşünüyor. Kulağında vızıldı, midesinde kurbağalar, her şeyden elini eteğini çekmiş, köy yaşamına âşık bir eski kentli, daha ne isteyebilir?

XXIII

Günlük yazarken en büyük zorluk, onu başkaları için yazmadığını unutmaktır... ya da daha çok, yalnızca kendin için yazdığını unutmamaktır... ya da daha çok, artık bir başkası olacak bir başka zaman için yazmadığını unutmaktır... ya da daha çok yazarken bir başkası olduğunu unutmamaktır... ya da daha çok, yazmaya başlar başlamaz bir başkası olunduğuna göre, var olmayan bir kişi için yazdığını, yalnızca kendine anında geri dönecek bir yarar beklememek gerektiğini umutlamak...

Kısacası bunun, gerçeği hedeflediği ölçüde sahteleşen bir tür olduğunu unutmamak gerekir. Çünkü yazmak, ister istemez yalanda karar kılmaktır ve edebiyat adı verilen ve gerçekten başka her şeyi amaçlayan bu gerçek türü iş edinmek için kesin kararlı olmak gerekir.

Sonuç, günlük tutmamalı... ya da daha çok, şayet ille de tutulacaksa günlüğü kendi günlüğün gibi görmemeli. Yazma işine karışıldığında, gerçekliğin karşıtı olan mahremiyete ancak bunun pahasına ulaşabilecek.

XXIV

Rüyalarım, diyor Mösyö Songe, işte bunları yazmak isterdim, çünkü mantık kupkuru yapıyor insanı. Rüyalarını hatırlamayayı denemeye koyuluyor. Önce küçük parçalardan başka bir şey hatırlamıyor, sonra deneye deneye bazılarını baştan sona yeniden oluşturabiliyor. Ama yazılır yazılmaz, rüyalar iç burkucu bir mantıkla yüklü görünüyorlar. Rüyaları yeniden gör-

mesi gerekirdi, ama onları sonradan nasıl yazmalı? Mösyö Songe, her türlü şiirselliğin düşmanı mantığın üstesinden yalnızca tekniğin geleceğini bilmiyor. Teknik ne o zaman? Dizginlerinden kurtulmuş mantığın, sonunda kendi kendini yok edecek kadar şiddetlenmesi. Ama o zaman, rüyalara ne hacet?

XXV

Şayet doğal olarak defterime ciddi şeyler yazdığımı sanıyorlarsa, iyice yanılıyorlar demektir. Benim komik görünmeyen ciddi halimden böyle bir yargıya varılabilirdi. Ama notlar almaya başladığımdan beri, çok uzun bir zamandan beri demek yerinde olur, ciddiyetimi korumakta zorluk çekiyorum. Olaylarla ilgili, özellikle de kendimle ilgili düşünme işi, bende ki gülünç yanı sanki anında açığa çıkarıyormuş gibi. Oysa gülünçlük öldürür insanı ve sanırım yeğenlerimin bu defteri okumalarını umut ediyorum, bu toprağın altında yaşamaya devam etmem olurdu bu, bir tanıklık...

Satır aralarından, Mösyö Songe'un aslında iki defteri olduğu anlaşılabilirdi. Biri ciddi şeyler için, bir ikincisi de diğerleri için...

Sonra da, yazar Mösyö Songe'la, yazdıklarını yargılayan Mösyö Songe arasında oynanan bu oyun, taşıdığı tüm bu kolay ikiye bölünmüşlükleri ve göz yanılması uçurumlarıyla, son derece zayıf ve üstelik de çok yorgun bir malzeme çıkardı ortaya, benim kalem adını verdiğim bir malzeme, diyor Mösyö Songe. Gelin de çıkın işin içinden.

XXVI

Mösyö Songe kendisine keyif veren, ne olduğunu kim bilebilir, bir şeyler not ederken, tam da birkaç gün önce yeğenlerinin günlüğünü tutma biçiminden yola çıkarak bulacaklarını umut ettiği şu keyfe kapılmanın tehlikeli olup olmadığını soruyor kendi kendine. Kolaycılık bu yollarda pusu kuruyor bizle-

re, diye düşünüyor, ve ondan doğacak zevk ancak niteliksiz olabilir. Mösyö Songe böylece pek çok çeşit zevk olması gerektiğini keşfediyor ve birdenbire endişeye kapılıyor işte. Nitelikli zevk nedir? Zorluktan doğuyor olabilir mi? Kelimenin kesin anlamıyla zevk sınıfından başka bir sınıfta yer alan zevkler daha çok, doyum ya da gurur okşanması olarak adlandırılmalıydılar. O halde, üst düzey zevk nereden doğacaktı? Mösyö Songe kolaylığı zorluktan başka bir şeyle karşılaştıramadığından, zevkin ve elbette niteliksiz zevkin, lafı dolaştırıp söyleme zevki dışında, notlarından uzaklaştırılması gerektiğini düşünüyor. Bu da onu koyu bir melankoliye sürüklüyor.

Ama Mösyö Songe o kadar yanlış düşünce üretiyor ki, onun yerine düşüncesinin kaynağına dönmek gerekecek, hep söylendiği gibi.

XXVII

İnsan bir türde, onu sevmediği ölçüde mükemmelleşebilir ancak.

XXVIII

Uçurumlar vardır ve doruklar vardır. Ama bu iki hedef arasındaki otlaklardan geçerken, kemikleri kırma tehlikesi yoktur. O kadar kalabalıklar ki, dağlarından ineklerine unutuluyor isimleri.

XXIX

Falanca yeğenini çağırdığında ve yeğen de Falanca'yı çağırdığında, kimin buna söyleyecek sözü olabilir, kapıcı haricinde?

XXX

Dokumayı öğrenmek, kendine dokumacı dememeyi öğrenmekten daha az yıl alır.

XXXI

Özdeyişler söyleyen kişiler, treni kaçırmış gezgin satıcılara benzerler.

XXXII

Fulya çiçeklerinin bifteğine çeşni katacağına inanan komşumuz ilkbaharı bekliyordu. Doğrusu şu ki, kelimeyi bir başka kelime yerine kullanıyordu. Ama umut, bunaklıktan ayırt edilebilir mi? Fulyalar açtılar yine de ve komşumuzun artık ağzına atacak bir lokması bile yok.

XXXIII

Birisi şayet size, ah şiir! derse onu yankılamaya hazırsınızdır. Ama size söylemeye kalkışırsa, o zaman başka.

XXXIV

Bir parmaklığın üzerine serçeler tünemiş. Hiçbir kedi gözetlemiyor onları. Tüylerini düzeltiyorlar. Koca bir bulut geçiyor. Hiç serçe yok artık. Buradan da bulutu onların yuttuğu sonucuna ortaya çıkıyor. Ama şayet geçen kedi olsaydı, parmaklık halen ayakta olur muydu?

XXXV

Okulda Don Quichotte'u okurken onu deli matematik öğretmeninden daha akli başında bulurduk. Ama şaheseri tekrar okurken bir okul sırasında kem küm eden Don Quichotte olmayı isterdi insan.

XXXVI

Mösyö Songe asla bulunduğı yerde değilse, bulunmak istemeyeceğı yere ne olacak? Mösyö Songe'un kaçamayacağı tek yer haline gelecek. Bu zavallı adamın, en küçük bir dilekte bile bulunmamasını diliyoruz.

XXXVII

Zihninin, niyetlerinin, istek ya da pişmanlıklarının en küçük duygulanımlardan hassaslaşmış bilinci Mösyö Songe'u öylesine yoruyor ki, sonunda yaşama zevkini kaybetme noktasına geliyor. Diyor.

MÖSYÖ SONGE'UN EVİNDE BİR ZİYAFET

Aklım zayıflıyor

Mösyö Songe.

I

Mösyö Songe bir sabah hizmetçisine, eski arkadaşlarıyla yeniden ilişkiye geçmeliyim, artık kimseyle görüşmüyorsunuz, birkaç seneye kadar yalnızlık ağır gelmeye başlayabilir, eskilerin tatlı hatıralarına geri dönelim ve bir eğlence tertipleyalım, işte bu kadar.

Lafını ağzında gevelemeyen hizmetçi, her şeyden önce, ilişkiye geçin geçmeyin, birkaç yıl içinde siz hâlâ buradaysanız arkadaşlarım dedikleriniz burada olmayacaklar, yani her durumda yalnız kalacaksınız. İkincisi, ne eğlencesi, festival düzenleseydik bari, sürekli elde avuçta bir şey olmadığından yakınırsınız ve hop beyefendi birdenbire bir hiç için, tekrar ediyorum bir hiç için masrafa girmek istiyor.

İş buna kalsın diyor Mösyö Songe, yeni nesli de davet edeceğiz.

Hipileri mi? diyor hizmetçi, şu ciğeri beş para etmezleri mi? Sizinle dalga geçecekler, elinize geçen bu olacak işte.

Ya ben onlarla dalga geçersem, diyor Mösyö Songe cevaben, bu kadarını yapmaları da doğal aslında. Düşüneceğim bütün bunları, ama siz de düşünün bir yandan...

Her şey düşünüldü, diye kestirip atıyor hizmetçi, ben yokum.

Eh iyi öyleyse, ben de dışarıdan yardım alırım, diyor Mösyö Songe. Yaşlı Martha'yla yeğeni bana hizmet etmekten mutluluk duyacaklardır.

Hizmetçi kapıyı çarparak çekip gidiyor.

Mösyö Songe'un tekdüzeliğini bilen birinde, bu ani kararın şaşkınlık uyandıracakı açıktır. Ama ne önemi var? Her ne pahasına olursa olsun, başkalarının davranışlarını açıklama-

ya çalışmak, kendisinininkini açıklamayı istemek kadar boşu- nadır.

Mösyö Songe, kendisini epey bir zaman oyalayacak delice hevesinden memnun, planlar yapmaya girişiyor hemen. Kendi- sine kalan üç arkadaşını, Edmond, Etienne ve Ernest'i davet edecek. Gençlere gelince, kaç kişilerdir şimdi? Doğumlardan sonra o kadar zaman geçti ki... Kazalar, uzaklaşmalar, dargın- lıklar... İnsanın hafızasının kötü olması ne kadar can sıkıcı.

II

Mösyö Songe bir kâğıt parçasına, yeğenler gözden geçirile- cek, yazıyor.

Sonra, bu yeğenlerin, en azından geriye kalanların, bugün ellilerinde olmaları gerektiğini geçiriyor aklından, yeni nesil değil bu artık, onların da kendi yeğenleri olmuş olmalı, ortama renk katacak gençler.

Küçük yeğenler gözden geçirilecek, notunu alıyor.

Bu ayrı tutma, taraf tutma anlamına gelmiyor. Mösyö Son- ge'un eski arkadaşları da kendisi gibi bekârlar ve ömürleri bo- yunca yeğenlerinden başka bir şeyden söz etmediler. Mösyö Songe'un kafasındaki tek soy zinciri de bu. Hatta o kadar ki, ar- kadaşlarının yeğenlerinin ve küçük yeğenlerinin evli olabile-ceklerini bile düşünmüyor. İyi de hanım olmayacak mı o za- man? diyor kendi kendine. Lazım bize. Nereden bulmalı onları?

Mösyö Songe, hanımlar bulunacak, diye not alıyor.

Sonra eğlencenin kendisini düşünüyor. Önce davetiyeler. Edmond, Etienne ve Ernest'e yazacağı ortak mektubun bir müsveddesini hazırlıyor.

Sevgili dostum,

Birbirimizi en son gördüğümüzden beri köprülerin altın- dan çok sular aktı. Ama yüreğim kıyıda kaldı, hatırlıyor. Eski dostluğumuzu kutlamak için evimde küçük bir akşam yeme- ğine ne dersin? Ve yeni nesilleri ihmal etmemek için yeğenini ya da yeğenlerini ve küçük yeğenini ya da küçük yeğenlerini

beraberinde getirmeye ne dersin? Bunu o kadar ciddi düşünüyorum ki, bir Aralık'la yirmi Aralık arası bir tarihi şimdiden saptamak isterdim. Birbirimizi yeniden görme zevkini böylece pek çok kişiyle paylaşırdık, ve bu düşünce bile bana şimdiden bir bayram sevinci yaşıyor. Fazla gecikmeden cevap yaz bana.

III

Sonra Mösyö Songe yemeği düşünüyor. Cimri görünmek, her şeyi gereğince hazırlamak gerek. Ciğer ezmesi? Havyar? Hizmetçinin suratının alacağı şekli gözünün önüne getirdiğinden ciğer ezmesi ve havyar yazarak eğleniyor. Ya somon füme? Ya istiridyeye? Hem somon füme hem istiridyeye. Şaraplara gelince, başlangıç olarak beyaz şarap? Mahzende iyisinden ne var?

Mösyö Songe gizlice mahzene iniyor ve hepsi de bomboş şarap raflarının arasında aranıyor. Hiçbir şey anlamıyor, hepsi de doluydu, bundan yalnızca... Acaba hizmetçim?... Nasıl yap-sam da, ağzını arasam?

Yukarı çıkıyor ve tam mutfığa girecekken, daha cümlesini kurmasına zaman kalmadan, öbürü, hepsini de ben içtim değil mi, diyor. Haydi söyleyin, hepsini benim içtiğimi söyleyin! mahzen tam yirmi senedir boş, beyefendi benimle dalga mı geçiyor?

— Benim aşağıya indiğimi duydun mu?

Hizmetçi omuz silkiyor.

— Ve benim sizin hepsini içtiğinizi düşündüğümü düşün-me küstahlığını gösterdiniz.

Hizmetçi omuz silkiyor.

— Ben de, düşünebiliyor musunuz, şarap siparişlerim için yirmi senedir boş olan şarap raflarının temizlik durumuna bak-maya inmiştim.

Hizmetçi omuz silkiyor.

Mösyö Songe bürosuna geri dönüyor ve beyaz şarap diye not alıyor. Ama hizmetçisinin tutumu canını sıktığı için düşünceler kafasında karışıyor ve ipin ucunu kaçırıyor.

Neyse ki öğle yemeği saati. Yemek salonuna gidiyor ve hizmetçi omleti masaya bırakırken, beyefendi kusura bakmasın, çarşıda havyar yoktu, diyor.

Yılan dilli, diye düşünüyor Mösyö Songe. Benden çekinmesi de kalmadı, bu kız aklımdan geçeni okuyor ve bu da gitgide çekilmez oluyor. Onu göndermeye bakmalı.

Hizmetçi şayet beyefendi beni göndermeyi düşünüyorsa, üç aylık gecikmiş maaşım var, diye ekliyor.

Ve kapıyı çarparak çıkıyor.

Efendisi bitirdiğinde hizmetçi sofrayı toplamaya geliyor ve peyniri masaya koyuyor. İhtiyara göz ucuyla bakıyor ve bozuk ifadesini fark ediyor. Onu rahatlatan küçük bir intikam duygusu. Bu ona öfkesini unutturuyor ve iyi de şu eğlence, ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Mösyö Songe, karmaşık bir iş, cevabını veriyor. Şu yeğenler konusu mesela.

— Yeğenler mi?

— Evet. Ve küçük yeğenler de. Kaç kişi olduklarını unutuyorum. Nasıl öğrenmeli?

— Kimin yeğenleri? Kimi davet ediyorsunuz?

— Mösyö Edmond'u, Mösyö Etienne'i, Mösyö Ernest'i.

— Öğrenmenin yolunu arayacağım. Matmazel Moine'a soracağım.

Aşırı iyi niyetli halini kibarca gösteremeyen hizmetçi, kapıyı çarparak çıkıyor.

Mösyö Songe, önündeki günlerde kendisini bekleyen ve birdenbire ürkmesine yol açan telaşı düşünerek peynirini yiyor. Ne oldu bana? Nerden çıkardım bu daveti? Ama artık çok geç, hizmetçisinin karşısında caymış durumuna düşemez.

Sonra bürosuna dönüyor ve orada uyuyor.

Sonra uyanıyor ve davetini düşlemeye devam ediyor.

Nerede kalmıştım? Beyaz şarapta. Sonra ana yemek. Av

eti. Sülün? Keklik? Yabandomuzu? Karaca? Sülün sonra yabandomuzu. Sofistike soslar, yabanmersini, frenküzümü, çayüzümü reçelleriyle yapılmış... Kestane, iç bakla, hintkirazı püreleri... Tüylerle, gagalarla, domuz suratlarıyla, çiçeklerle eski usul hazırlanmış tepsileri gözümün önüne getirebiliyorum. Bana bir şef lazım, hizmetçi tek başına yetişmeyi beceremez. Şu Martha'yla yeğeni de lazım. Artı servis için iki garson. Güzel. Kırmızı şaraplar. Gidip mahzende ne var bir bakalım.

Mösyö Songe gizlice mahzene iniyor ve şarap rafları arasında gezinirken bakınıyor...

Kendisini bir öncekiyle aynı durumda buluyor ve artık yurkarı çıkmaya cesaret edemiyor. Hizmetçisi onu aramaya geliyor ve azarlıyor. İşte kendinizi bu kadar germenin sonu, demiştim ben size, demiştim. Kolunuzu verin bana.

Mösyö Songe kolunu onu odasına çıkaran ve yatağına yatmasına yardım eden hizmetçisine veriyor.

V

Ertesi gün, hizmetçisine dün çok ileri gittim, aklım zayıflıyor, farkındayım, diyor süklüm püklüm. Ama fikrimin harika olduğuna inanıyorum, bana yardım etmenizi rica ediyorum.

Hizmetçi Matmazel Moine'ı gördüm. Mösyö Edmond'un bir yeğeni var, Mösyö Etienne'in üç ve Mösyö Ernest'in de iki yeğeni var.

— Onların da yeğenleri var mı?

— Çocukları var.

— Çocukları mı? Evliler mi o halde?

— Yok sizi bekleyeceklerdi!

— Kaç çocuk?

— Mösyö Edmond'un yeğeninin iki tane, Mösyö Etienne'in üç yeğeninin toplam altı tane, Mösyö Ernest'in iki yeğeninin de ikişer tane.

— Ne kalabalık! Ama bize hanımlar da lazım. Onları nereden bulmalı?

— Bu beyefendileri yanlarında hanımları olmadan davet etmeyeceksiniz herhalde? Neye benzerdi o zaman?

— Doğru. Kaç hanım ediyor?

— Yeğenler kadar.

— Yani?

— Altı.

— Peki ya... diğerleri için?

— Ne diğerleri?

— Küçük yeğenler için de hanım lazım.

— Altısı evli.

— Kaçıklık bu.

— Ve yedi tane de çocukları var.

— Aman Tanrım! Kaç kişi ediyor?

— Mösyö Edmond, Mösyö Etienne ve Mösyö Ernest üç, siz ve yeğeniniz beş, onların altı yeğeni on bir, on iki, küçük yeğenleri yirmi üç, küçük yeğenlerinin yedi çocuğu, otuz. Artı hanımlar, yani altı artı altı on iki, bu da eder otuz artı on iki, kırk iki kişi. Kırk iki kişiye şölen vermeyeceksiniz herhalde?

— Nerede durmalı peki?

— Yeğenlerde, sizin fikrinizdi bu.

— Küçük yeğenlerle birlikte kaç kişi ediyordu?

— Otuz beş.

— Peki ya hanımlar?

— On iki.

— On iki artı otuz beş...

— Toplamda otuz beş diyorum ben size.

— Yeterince hanım olacak mı?

— Yeğenlerde durursanız, altı erkek, altı kız yeğen yapıyor, artı siz dördünüz ve yeğeniniz on yedi, mükemmel işte.

— Hayır, yeğenler yaşlı, bize gençlik lazım. Kaç küçük yeğen diyordunuz?

— Hizmetçi kapıyı çarparak çıkıyor.

Mösyö Songe bütün hesapları yeniden ele alıyor ve akşama kadar içlerinde hepten kayboluyor.

VI

Gece sorun çözücü olduğundan, ertesi sabah, buldum diyerek uyanıyor. Mektubunun müsveddesini alıyor eline ve nesillerle ilgili bölümü düzeltiyor.

ve yeni nesilleri ihmal etmemek için, yeğenlerinden, senin tarafından olanları, bu onların hoşuna gidecektir, getirmeye ne dersin?

Ve son cümleye,

... kaç kişi geleceğinizi bana bildirirseniz, diye ekliyor.

Sonra üç mektubu üç nüsha halinde temize çekiyor ve postaya vermeye gidiyor.

VII

Mösyö Songe sonraki günlerde davetini düşünmeye devam ediyor ama henüz erken olacağından, rahatsız etmemek için hiçbir şey söylemiyor hizmetçisine. Mektuplarının cevaplarını bekliyor ve alır almaz cevap yazmadıkları için arkadaşlarını kabalıkla suçluyor. Kendisi bir mektubu cevaplandırmak için bekliyor mu hiç? Eski âdetler kayboluyor.

Günler bitmek tükenmek bilmez görünüyor, hiçbir zaman olmadığı kadar sınırlı, bu çılgınca fikir aklına geldiği için kendini yiyip bitiriyor.

Hizmetçi, bu onun aklını başına getirir, diye düşünüyor basitçe.

VIII

Ve bir hafta sonra bir mektup. Mösyö Songe üzerine atılıyor ve açıyor. Etienne'den.

Sevgili dostum,

Mektubun beni çok mutlu etti. Evet, bizi ayıran bunca zamandan sonra! Ama formdasın gibi geldi bana, bugünlerde böyle diyorlar. Benim için aynı şeyi söylemek ne yazık ki müm-

kün değil. Prostat ameliyatımdan sonra, yatağa çivilenmiş haldeyim. Bana belirttiğin tarihe kadar toparlanmış olmayacağım. İleri atamaz mıydın? Davetinden yeğenlerime söz ettim, prensipte kabul ediyorlar, ama çocuklarının gelip gelemeyeceğini henüz bilmiyorlar, bana bildirecekler. Açıkçası bu diğer tarihe bağlı, bir başka tarih olaksa elbette. Sana zorluk çıkarıyorum ama davetinde bulunmamış olmamak bana öylesine büyük bir zevk verecek ki! Haberlerini bekliyorum.

Prostat da nereden çıkmış, diyor Mösyö Songe, şu ihtiyarlar hep aynı. Evet, canımı sıkıyor. Ne yapmalı?

Ertesi gün, Edmond'un mektubu.

Sevgili dostum,

Ne sürpriz! Bunca zamandan sonra! Elbette büyük bir zevkle kabul ediyorum, yeğenim de, ve çocuklarıyla küçük yeğenlerimle birlikte gelecek. Demek ki, bu sana çok büyük rahatsızlık vermezse, dokuz kişi olacağız. Hepimiz senin evinde birbirimizi bir arada görmek için sabırsızlanıyoruz. Ne mutluluk, tarihe gelince, bir iyilik yap da biraz öne alıver, Aralık başında yaşlı kemiklerim için Güney'e gitmem gerekiyor. Bu canını çok sıkar mı? Davetinde bulunmamış olmamak beni o kadar mutlu edecek ki! Haberlerini bekliyorum.

Her ikisini de..., diyor Mösyö Songe. İyi başlıyor. Cehenne-me gitsin yaşlı kemikler.

Bir sonraki gün üçüncü mektup.

Sevgili beyefendi,

Dayım nazik davetiniz için teşekkür ediyor ve ne mutlu bizlere ki, kabul ediyor. Altı aydır yarım felçli olduğumu, kendisi için çok kaygılandığımı ama mektubunuzun keyfini yerine getirdiğini ve bu nedenle de size tüm kalbimizle teşekkür ettiğimizi bilmenizi isterim. Yürüyemiyor ama biraz konuşuyor, hatıraları yâd edecek kadar değil belki ama olsun, her şeyi anlıyor, bu eğlence de onun için eşsiz bir mutluluk olacak. Eşim ve ben, iki oğlumuz ve eşleriyle birlikte ona eşlik edeceğiz. Ama kuzenimiz Evariste ile uzun zamandan beri görüşmüyoruz, onun adına cevap veremeyeceğim. Dayımda adresi yok.

Her üçünün de..., diyor Mösyö Songe. Çok zor durumdayım.

IX

Havadisleri verdiği hizmetçi, beyefendi ne sanıyordu? diyor. Her şeyin tereyağından kıl çeker gibi hallolacağını mı?

Şimdi söylesem yeridir, diyor Mösyö Songe. Tek eksiğimiz reanimasyon aygıtı. Ne fikirmiş ama şu eğlence fikri, ne fikir-miş!

Hizmetçi kibarlığından, ben söylemiştim, demiyor ona, haydi ama biraz cesaret, Mösyö Edmond'a tarihi ne yazık ki öne alamayacağınız cevabını verirsiniz, Mösyö Etienne'le Mösyö Ernest'e de Ocak ayında bir gün tespit ettiğinizi bildirirsiniz.

— Bu size çok iyi uyuyor! Ama ya Ocak ayı onlara uymuyorsa?

— Daha ileriye atarız.

— Ernest'in öbür dünyayı boylaması için değil mi? Bu durumda yeğenleri de olmayacak artık tabii. Ve Etienne de... yok Edmond da... Ah aile, yaşlılık, hayat...

Hizmetçi utancından bir şey eklemiyor ve kapıyı çarpmadan çıkıyor.

X

Eğlence her şeye rağmen ilkbaharda tertip edildi. Hepsi de geldi sonunda, bu da elli üç kişi demek oluyordu. Çünkü ilk olarak Mösyö Edmond Güney'den dönmüştü ve ailesi buna sevinliyordu vesaire, ikinci olarak Mösyö Etienne prostat ameliyatından sonra toparlanmıştı vesaire, üçüncü olarak Mösyö Ernest dünyaya kazık kakmıştı vesaire, dördüncü olarak Evariste'in adresi bulunmuştu ve beşinci olarak, Matmazel Moine, Mösyö Etienne'in ikisi evli beş çocuğu olan bir yeğenini unutmuştu. Bu da Mösyö Etienne'i altı yerine sekiz erkek ve kız yeğen, on yerine on yedi kız ve erkek küçük yeğen ve dört yerine altı kız ve erkek küçük yeğen çocuğu sahibi yapıyordu.

XI

Oysa ki bu olayları kaleme alırken, imkânsız bu, diyor kendi kendine Mösyö Songe, bu eğlenceyi asla hatırlayamayacağım, kişi sayısını yirmiye indirelim, bu kadarı yeterli. Çünkü, hatırlamadığım ayrıntıları kafamda biriktirmek için yenilerini uyduracağım ve bu da yanlış olacak, eski enerjim yok artık.

Ama bu karar hiçbir şeyi yoluna koymuyor ve Mösyö Songe yazısını bırakıyor.

Yazımı bırakıyorum, notunu alıyor.

XII

Eğlencenin olası devamı.

İlk önce, yeğenlerinden biri tarafından itilen küçük bir arabada Ernest gelir. Mösyö Songe penceresinden onların ana kapıdan geçtiğini görür ve karşılamaya gider. Ernest'e merhaba der. Ernest anlamış görünmez.

Mösyö Songe, iyi görünüyor der, parmağıyla kendisine susmasını işaret ederek, dayısının her şeyi anladığını ve ondan gizli konuşmamak gerektiğini anlatmak isteyen yeğene.

O zaman Mösyö Songe Ernest'e iyi görünüyorsun der, ama Ernest boşluğa bakar.

Az sonra puset, Ernest'in şimdiden aşırı gürültü yapan ailesi ki çok kalabalıklar, artık kaç kişi oldukları belli değil, tarafından takip edilir. Herkes eve girer ve masaların, çiçeklerin, şiselerin karşısında hayranlıklar içinde kalınır.

Sonra Etienne'in ailesi gelir. Mösyö Songe onları karşılamaya gider ve eski dostunu göremeyince şaşırarak, puset nerede? der.

Hangi puset? diye sorar biri.

Ah pardon, der Mösyö Songe, kafa kalmadı artık, demek istiyordum ki... sizin en küçük...

İşte burada, der baba, artık koca adam gibi yürüyor, ve çocuğa Mösyö Edouard'a merhaba de, der. Ama çocuk istemez.

Sonra Edmond'un ailesi gelir. Mösyö Songe pot kırmama-

ya dikkat, diye kendi kendine söylenerek onları karşılamaya gider. Ne olur ne olmaz diye Edmond'a iyi görünüyorsun demez, ve üçüncü alay eve girer.

XIII

Değişke.

Sonra Edmond'un ailesi gelir. Mösyö Songe onları karşılamaya gider ve kendisine biraz karşı koyan arkadaşına sarılır. Beni kuşkusuz dayım sanıyorsunuz, işte orada, geliyor, der karşısındaki.

Mösyö Songe gülerek eski dostunun önüne dikilir ve çok iyiydi... düşünebiliyor musun... der ona. Daha cümlesini bitirmeden diğeri ona der ki, mutlaka beni...

XIV

Eğlencede göze çarpan olaylar.

1. Aperatifler alınırken Etienne'le gevezelik eden Mösyö Songe, bitki koleksiyonun ne âlemde şimdi, hafızam beni yanıltmıyorsa, harika bir bitkibilim kitabın vardı? diyor.

Etienne, hayır yeğenimindi, diye cevap veriyor, onun çok güzel bir kelebek koleksiyonu vardı.

Hatırlıyorum şimdi, diyor Mösyö Songe, ne âlemde şimdi?

Üç çocuğu var, diyor Etienne ve diğerleri... diğerleri...

Hayır, diyor Mösyö Songe, koleksiyon, o ne âlemde?

Ne âlemde mi? diyor Etienne, vallahi bilmiyorum. Sen ilgileniyorsun demek ki?

Yeğenlerinden hangisi? diyor Mösyö Songe.

Büyüğü olmalı, diyor Etienne. Ve, sen ilgileniyorsun demek ki? diye tekrar ediyor.

Nerede o? diyor Mösyö Songe.

Ben de sana bilmediğimi söylüyorum, diyor Ernest.

Hayır, diyor Mösyö Songe, büyük yeğenin, o nerede?

Nerede mi? diyor Etienne. Ne demek istiyorsun?

Onu benimle tanıştırmamı isterdim, diyor Mösyö Songe.

Etienne gözleriyle yeğenini arıyor ve ona yaklaşmasını işaret ediyor. Mösyö Songe ona kelebek koleksiyonunuz ne âlemde, duruyor mu hâlâ, diye soruyor.

Kelebek koleksiyonum mu? diyor yeğen, benim hiç kelebek koleksiyonum olmadı.

Olmaz olur mu diyor, dayısı, hatırla.

Hatırlamıyorum, diyor yeğen.

Ah belki küçüğüdür, diyor Etienne.

O nerede? diyor Mösyö Songe.

Etienne gözleriyle yeğenini arıyor...

2. Edmond'un küçük yeğenlerinden biri Mösyö Songe'a yaklaşıyor ve az önce kelebeklerden söz ettiğinizi duydum, diyor. İlileniyorsunuz o halde?

Mösyö Songe, evet... diye cevap veriyor, yani hayır, benim yeğenim koleksiyon tutkunudur. Ve, siz kelebeklerle ilgileniyor musunuz? diye ekliyor.

Hayır..., diyor küçük yeğen, yani evet, benim küçük oğlum...

3. Ernest'in bir yeğeni, Edmond'un küçük yeğenine yaklaşıyor ve ona, az önce Mösyö Songe'un size kelebeklerden söz ettiğini duydum. Demek bu konuyla ilgileniyor, öyle mi?

Evet, yani hayır... diyor Edmond'un küçük yeğeni.

4. Etienne ve Edmond'un küçük yeğen çocukları yaramazlık yapıyorlar. Genç anneler aperatifin daha uzun zaman sürüp sürmeyeceğini soruyorlar.

5. Öğle yemeği sırasında yemeklerin hepsine hayran kalınıyor. Başka yerlerde yenmiş başka yemekler yâd ediliyor. Politika geçiliyor. Aynı küçük yeğen çocukları yaramazlık yapmaya devam ediyorlar. Genç anneler yemeğin daha uzun süre sürüp sürmeyeceğini soruyorlar.

6. Tatlıya geçilince tatlılara hayran kalınıyor.

7. Kahve sırasında, küçük yeğen çocuklarının çıkıp bahçede oynamalarına izin veriliyor.

XV

Mösyö Songe bu olayları kaleme alırken, o kadar zevk almışken, nasıl olur da, eğlenceden geriye şu küçük anı kırıntılarından başka bir şey kalmaz bana? diye soruyor kendi kendine.

Yeğeni de, zavallı ihtiyar, coşkusundan geriye bir şey kalmaması ne kadar yazık, dönüp dolaşıp hep aynı şeyleri söylüyor, yavaş yavaş sessizliğe doğru yol alıyor ve yakında onu çekici diyemeyeceğim ama ilginç kılan şeyden hiçbir şey kalmayacak kendisine. Bugün, kendisini yaralama korkusu taşımadan herhangi bir konu üzerinde konuşabileceğim, herhangi bir iki ayaklıyı ona tercih ederdim elbette. Çünkü, kendisinden değil de herhangi bir konudan konuşmak dayıma eziyet etmek, ona kendisinden söz etmek de kendime eziyet etmek olurdu.

XVI

Sonra bir gün Mösyö Songe yeğeninden eğlencenin ayrıntılarını kendisine hatırlatmasını istiyor. Onları defterine geçirirken kafasında canlandırmayı denedi ama artık hatırlamıyor. Herkesi eğlendiren bir kelebek hikâyesi hatırlıyorum, tam olarak nasıldı? diyor yeğen.

Haydi oradan, aklında yalnızca bu anı kalmış olamaz, değil mi? diyor Mösyö Songe.

Yeğen, aman Tanrım... o harika yemek tepsilerini hatırlıyorum, sonra onlara hayran kalındığını, hatta onlarla ilgili başka yemek anılarının anlatıldığını, çocukların yaramazlık yaptıklarını ve sonra... görüyorsun bak değil mi, senden saklamıyorum, Mösyö Edmond'un... yok, yok Mösyö Etienne'in küçük yeğenlerinden birinin bana, yemek ne zaman biter, diye sorduğunu... Ve sonra... bakalım... ha evet, kahve sırasında çocukların bahçede oynamalarına izin verildiğini hatırlıyorum. Görüyorsun ki her şey olduğu gibi aklımda.

GEZGİNLER OTELİ

Safsata mı?

Mösyö Songe.

I

Gezginler Otelinde her gün saat on bir buçuğa doğru barda oturup aperatifini alırken, sonra da büyük yemek salonundaki küçük bir masada tek başına yemek yerken görülen bir beyefendi vardı. Bazıları onun çok önemli bir kişinin eski hizmetçisi olduğunu, bazıları onun oğlu olduğunu, bazıları da yeğeni olduğunu söylüyorlardı. Hiçbiri de bütün bütün haksız değildi, şu bakımdan ki, beyefendi gözde şahsiyete çok yakın olmuştu.

Mösyö Songe, bunun nasıl bilinebildiğini sorup duruyor kendine ama hikâye burada son buluyor.

O zaman şu akla uygun açıklamayı yapıyor, bu beyefendinin geçmişi bütününü anlatının geleceğine bağlı. Herkes için de böyle değil mi bu?

Kendi yaşamöyküsüyle sınıyor bunu ve doğru olduğunu keşfediyor.

İnsanın geçmişinin, ancak onu kendi kendine söz konusu ettiği ya da söz konusu etmeyi düşündüğü ölçüde var olabileceği sonucuna varıyor buradan.

Diyelim ki, geçmişini hiçbir zaman hatırlamamış ya da kimsenin de hatırlamayacağı bir kişinin durumu tasavvur edilmiş olsun, o kişi asla var olmamış olacaktır.

Safsata mı? diye soruyor kendi kendine Mösyö Songe.

II

Hikâyenin olası devamı.

Öğle yemeği için büyük bir kalabalık gelip altışar kişilik on beş kadar masanın çevresine yerleştiğinde, yani bu da eder

doksan kişi, beyefendi bir mayonezli yumurta, üç ravyoli ve bir yarım elmadan oluşan sade yemeğini bitiriyor. Böylesine bir akına ender rastlandığından, çıkmak için pardösüsünü alırken kasadaki kıza bu kişilerin kimler olduğunu soruyor. Kız onların A.Z.M. kongresinin üyeleri olduklarını söylüyor.

— Nedir o?

— Apartman zararlılarıyla mücadele için bir birlik.

— Nasıl yani?

— Fareler, sıçanlar, tahtakuruları, hamamböcekleri, pireler, güveler vesaire.

Kız sözüne dayanak aldığı bir tanıtım ilanını beyefendiye sunuyor, o da orada küçük bir aidat karşılığı birliğe üye olunabildiğini okuyor. Birden birliğin aktif üyesi olmaya hevesleniyor ve bir masaya yaklaşarak başkanla görüşmek istediğini söylüyor. Bu doğrudan, dolambaçsız yol, onun tarzına hiç benzemiyor ama hayatta sizi kendinizle karşı karşıya getiren fırsatlar vardır, bu beyefendi için bu da onlardan biri. Danıştığı kişi ona birkaç masa uzakta oturan başkanı gösteriyor. Beyefendi ona doğru gidiyor ve kendisini tanıtıyor. Aralarında ani bir yakınlaşma doğuyor ve başkan beyefendiden masasına oturmasını ve yemeği birlikte yemelerini rica ediyor. Beyefendi nezaketinden henüz yemek yediğini söylemeye cesaret edemiyor ve kabul ediyor. Bir yedinci servisin açılması söyleniyor, tabaklara biraz yiyecek alınıyor ve beyefendi yemeye koyuluyor.

Sohbet apartman zararlılarından çok farklı şeyler üzerinde sürüyordu ama, bu koşullarda son derece doğaldı bu. Tekdüzelikten uzaklaşıyordu insanlar, yeme içmenin keyfine varılıyor ve bu arada, beyefendi birliğin faaliyetleriyle ilgili sorular sorsa, yersiz bir davranış içinde hissedecekti kendini. Bununla birlikte, başkanın bile kendisine bu konuda tek kelime etmemesi ona tuhaf geliyor ama insancıl ve hassas bir kişi olan beyefendi, diğerlerinin kusuruna bakmadığı gibi, onun da kusuruna bakmıyor. Seks ilişkileri ve bunların yerel ortamda tezahür edişine ilişkin konularla, bir başka deyişle küçük şehirlere has dedikodularla tatlıya kadar varılıyor. Ve şuradan buradan derken, konu bekârlığa gelip dayanıyor. Bu vesileyle herkesin, hiç değilse bu masadaki herkesin tanıdığı Mösyö Songe'un adı telaf-

fuz ediliyor. O da A.Z.M. üyesi mi? diye soruyor beyefendi. Olmadığı cevabı veriliyor ona. Herkesin onu, oldum olası boş sepetiyle gezindiği çarşıdan tanıdığı çıkıyor ortaya. Nasıl olur da siz tanımazsınız onu? diye soruyor başkan beyefendiye. Çünkü ben çarşıya çıkmam diye cevap veriyor beyefendi kızarak. Yanındaki hanım bunda utanılacak bir şey olmadığını söylüyor ona. Ama beyefendi daha da beter kızarıyor çünkü insan bir kere hassaslaştı mı, her sözde bir mana arar. Hanım acemice, ama yine onu rahatlatmak amacıyla, sizi onunla tanıştırebilirim, o da sizin gibi bekâr, diyerek iyice abartıyor işi. Beyefendi kimbilir hangi imayı tasavvur ettiğinden, birdenbire kendini saklayamayacağı kadar kötü hissediyor, masadan kalkması ve tuvalete gitmesi gerekiyor. Bu rahatsızlığa beyefendinin hassasiyetinden bambaşka bir açıklama bulunabilir, üst üste iki kere yemek yemesinden ileri gelen bir hazım sorunu gibi mesela.

Sonuç olarak, beyefendi masaya geri geldiğinde kahve sonrası içkisine geçilmişti. Yetmiyormuş gibi bir de hafıza kaybı sorunu yaşadığından yemeğin içkiyle başladığını sanıyor ve başkana bu âdetin memlekette yaygın olup olmadığını soruyor, soğa çok az çıkıyor o, yalnızca otelde öğle yemeği için. Hiç de hassas biri olmayan başkan ona maskara muamelesi yapıyor ve bu da, espiritüel bir kişi yerine konduğunu sanan beyefendiyi çok mutlu etmek gibi beklenmedik bir sonuç doğuruyor. O zaman başkana, birliğin amaçladığı hedefe ulaşmak için ne gibi çarelere başvurduğunu soruyor şaka yollu. Gülmeden edemeyen Başkan ona bütün bunların sadece bir paravan olduğunu ve birliğin amacının tanıtım ilanında belirtilenden farklı olduğunu söylüyor. Adaylığını sürdürürse, ileride kendisinin de edinmesi gerekecek amaçla ilgili olarak zaman geçirmeden bilgi verilecek ona.

III

Değişke I.

Oteldeki beyefendi Mösyö Songe'la aşağıdaki şekilde tanışır. Büyük bir kalabalık gelip yuvarlak masanın çevresine yer-

leştiğinde, kasada hesap pusulasını ödemektedir. Böylesine bir akın ender olduğundan bu kişilerin kimler olduklarını soruyor kasadaki kıza. Onların A.Z.M. üyeleri olduklarını söylüyor, nevrotik analizlerdeki zorluklarla mücadele için oluşturulmuş bir entelektüeller birliği... Buyurun, diye ekliyor, burada yazıyor. Ve ona bir tanıtım ilanı uzatıyor. Beyefendi ona bir göz atıyor ve hemen başkan beyle tanışmak istiyor. Kasadaki kız başkanın bir hanım olduğunu söylüyor ona ve yerini işaret ediyor. Beyefendi ona doğru gidiyor. Başkan, ona her türlü bilgi için sekretere başvurmasını soğuk bir tavırla söyleyen şişman bir hanım. Beyefendi, ona oturmasını işaret eden ve bir ses kısıklığı geçirdiğini, zaten sekreter olmadığını ve onun yerine baktığını ama hazırlıksız yakalandığını fısıldayan sekretere doğru gidiyor. Onun da ses kısıklığı... birlikte soğuk algınlığı... buğu... ya da bitkinlik gibi bir şeyler ekliyor. Beyefendi kulak kesiliyor ama artık hiçbir şey duyamıyor, çünkü diğerleri hep bir ağızdan konuşmaya, masanın üzerine pek çok nüsha halinde yerleştirilmiş bir metni irdelemeye ya da çözümlemeye koyuluyorlar. Sekreterin yerine bakan kişi kartvizitine bir şeyler çiziktiriyor ve üzerinde pazar, saat 16:30 evimde buluşalım yazısını okuyan beyefendiye uzatıyor.

IV

Değişke II

Gezinler Otelindeki beyefendinin hikâyesi başka şekilde yazılabilir, zekice denilen bir üslupla. Bunun için öncelikle, öyle bir şey yapmak gerekirdi ki, okuyucu bunun bir hikâye olduğundan bir saniye için bile şüphe etmesin. Bu amaçla, beyefendiyi otelle, öğle yemeğiyle, meşgaleleriyle, şehirle, çevreyle, zamanla vesaireyle ilişkilendiren bağı yok etmek gerekirdi. Sonra, beyefendiyi kendi kendisiyle ilişkilendiren bağı yok etmek, yani söylemini, içinde yalnızca toplu bilinçsizlikten ileri gelen belirsiz bir sözün dolaşıp duracağı, belirsiz durumlardan kaynaklanmış pek çok söyleme ayırtırmak gerekirdi. Sonra bu sözün kaleme alınmasında sanki onun kesinlikle hiçbir katkısı yok-

muşçasına, yazarın görünürdeki tüm müdahalesini yok etmek gerekirdi. Sonra, otele yemeğini yiyen bütünüyle farazi beyefendinin, anlatının başlangıç noktasını, görünürdeki merkezini oluşturmaya elverişli olduğu varsayımını hiçbir bakımdan akla getirmemek için, yerini değiştirmek ve belirsiz bir kişinin, bir o'nun, bir insan'ın ya da çok farklı bir belirsiz adsalın, yemek yiyen kişinin göz göre göre önemsizleşmiş, vazgeçilebilir kılınmış durumundan, dolaylı şekilde, zaman zaman, olabilecek en az sayıda, sanki laf arasında söz edeceği çok sayıda başka durum eklemek gerekirdi. Sonunda her şey alabildiğine birbirine girdiğinde, yazar metne koşul bileşik zamanlar, mastarlar, parantezler, ünlem işaretleri, kesme işaretleri, ulamalar, bütünüyle yüzeysel geri dönüşler serpiştirirdi... başlangıç fikrini kesin bir biçimde boğmak için metinden, öylesi daha da kolay, tüm cümle yapılarını ya da tüm noktalama işaretlerini kaldırmamışsa elbette. Bu şekilde gerçekleştirilmiş metin zeki bir okurun tüm ihtiyaçlarını karşılardı. Geriye bir tek, zekâsının bunların zararlarını yok etmekten başka bir işine kesinlikle yaramadığını unutmak için, başka bir şey, bir porno mesela ya da bir polisiye okuyup okumayacağını bilmek kalıyor. Kendisi de zekice bir şeyler yazmaya kalkışmayacaksa elbette. Öyle ki sonunda geriye, porno ve polisyelerden başka okunacak bir şey kalmayabilecek, onların da okunmayacağı güne kadar, bıkkınlıktan ya da ciddi ve yansız profesörlerin bir şeyleri kanıtlamak için boşuna çaba harcıyıp duracağı güne kadar... Ama neyi? Hem kim dinlerdi ki onları?

SONUÇ

Mutlu çağ!

Mösyö Songe.

I

Mösyö Songe, bir gün sabah gezintisi sırasında yirmi yıldan beri görmediği Matmazel Lorpailleu'e rastlıyor. Matmazel o sırada Douves Sokağı'nda yalnız başına yürüyordu ve yaklaşıırken, Mösyö Songe'un onu hatıralarında yerli yerine oturtacak yeterli zamanı olmuştu. Önünde durdu ve ona elini uzattı. Öğretmen, yaşla beraber mağrur, nerdeyse heybetli bir surat edinmişti. Burnu İspanyol Burbon soyuna çekmişti ve sarkmış çenesi cevabı anında yapıştırıyordu... Onu hemen tanımış görünmedi ama biraz yapmacıklı bir çabadan sonra, siz burada ha? diyor. Sizin yirmi yıldan beri köye çekildiğinizi sanıyordum! Ne mutlu tesadüf!

Ve ayaküstü küçük bir sohbete başlıyorlar.

Ah ne güzel zamanlardı, diyor Mösyö Songe, her çarşamba Fantoniard'daki makalenizi okuduğum zamanlar! Ne kalem hafifliğiydi!

Lorpailleu ciddi bir tavır takınıyor ve kalem hafifliği, evet maalesef, o zamanlar bununla övünüyordum ama zaman değişti. O beş para etmez doğal üslubu edinmek için harcanmış onca yıl!

Mösyö Songe anlamıyor ve beş para etmez doğal üslup, diye tekrarlıyor, ne demek istiyorsunuz yani?

Demek istiyorum ki, diye sözünü sürdürüyor, doğallık bugün bayağı bulunarak açıkça eleştiriliyor. Biliyor musunuz ki, çağdaş eleştiri eski değerlerden hiçbirinin varlığını sürdürmesine mahal vermiyor. Alışmakta zorlandım, itiraf ediyorum, ama bir kere alışınca da, bu yeni bilimin insanda uyandırdığı merakı tahmin edemezsiniz! Emekliliğim, ah evet, çünkü emekliyim artık sevgili dostum, emekliliğim bir dergiyle işbirliği yapma-

ma ve sayfalarının arasına, üzerinde çalıştığım ve yeni dilbilgisi uzmanlarının ve diğer antikalara karşı açıkça tavır aldığım yöntemsel bir yapıttan bazı bölümleri sıkıştırmama, oh tek tük elbette, olanak veriyor.

Ve işte, içinde yalnızca gösterenlerin, gösterilenlerin, göndergelerin, eğretilmelerin, düzdeğişmecelerin, biçimbirimlerin, sesbirimlerin, dizgelerin, algoritmaların, üstdillerin, yananlamaların, yapısallıkların, anlamsallıkların, şiirselliklerin karman çorman yer aldığı bir söyleve kaptırıyor kendini. Sonra sahte bir gülümsemeyle, hâlâ ilham perisine işi düşüp düşmediğini soruyor Mösyö Songe'a. O da kızarıyor ve hayır cevabını veriyor. Günlüğünü halen tuttuğunu söylemeye bile utanırdı, çünkü bu da artık zaman aşımına uğramış bir tarz olsa gerekti.

Ah bu kadınlar, diye düşünüyor evine dönerken Mösyö Songe, bizi şaşırtmadan edemezler! Her zaman gelişmenin bir adım önündedirler...

Ve yazılarını ateşe verme noktasına kadar geliyor.

II

Değişke.

Mösyö Songe bir gün sabah gezintisi sırasında şair Louise Bottu'ye rastlıyor. Eğilip bükülmüş, aksak ve titrek bir halde. Ama Mösyö Songe'u tanır tanımaz, yüzüne bir küçük kız gülümsemesi yerleştiriyor, üstelik onlarca yıldır kesintiye uğratıkları sohbetleri, aynı eskisi gibi. Böylelikle, Louise Bottu'nün yeni şiir derlemesini baskıya vereceğini öğreniyor. Bottu, ilk duasından söz eder gibi, iç titreten bir ses tonuyla söz ediyor ondan. Yalnızca gündoğumlarından, mavi kuşlardan, çiçeklerden ve sevdalardan söz etmiş. Konuştukça yüzüne renk geliyor, titremesi geçiyor, sırtını dikleştiriyor, etrafına bakınıyor, kı sacası diriliyor.

Mösyö Songe evine dönerken, ah şu kadınlar diye düşünüyor, bizi şaşırtmadan edemezler!

III

Yeğenime yazılarımla ilgili endişelerimden söz ettim, diyor Mösyö Songe. Bana, içini rahat tut, hiç önemi yok, aslolan onları bir araya getirmiş olmaktır, onlarda olduğun gibi kendini buluyorsun, hiç kimseye aldırmadan, başka hiçbir şeyde bulunmayacak bir teselli bu. Sonra da, bir zamanlar o yöredeki kötü bir yazar tarafından, Latirail tarafından yayımlanmış küçük bir romanın kökeniyle ilgili bir taslak hazırladığı odasına geri döndü. Bu çalışmaya gösterdiği özen beni şaşırtıyor zaten, yayımlandığında söz konusu romanda hiçbir fevkaladelik bulmamıştım, ama yeğenim günümüz edebiyatının temel ilkelerini filizler halinde barındırdığı konusunda temin ediyor beni. Şu zavallı Latirail, böyle bir şey yumurtladığını bilse, ilk şaşıran kendisi olurdu. Onu o zamanki haliyle gözümün önüne getirebiliyorum, Lorpailleu'ü de, postacı Sinture'ü de, nasıl ve neden bilinmez, damarlarında edebiyat sevgisi dolaşan o akıllı uslu dar çevremizi. Gazetemizde çarşamba günleri yayımlanan ilkokul öğretmeninin makaleleri ve Louise Bottu'nün şiirleri yüzünden aramızda bir çeşit rekabet yaşanıyordu. Mösyö Martin'de bir yandan Cygne kahvesinde bir şehir güncesi üzerinde çalıştığını duyuruyordu. Kısacası, kara cehaletimizle ortaya yazılı bir şeyler koymanın imkânsız olmadığını düşünüyorduk. Ah evet, mutlu çağ!

1956-1976.

"Varoluşta değişim gerçekleştirme zamanı. Stop. Elde büyük imkânlar olmadığından küçüklere müracaat, global kuramlar ve hedeflere elveda. Stop. Uzaktaki vazgeçilmez mektup arkadaşı, ruh hallerinin ifadesinde zorunlu sözcük tasarrufu. Stop. Benzer durumlarda yardıma çağırılan ilham perisine yakarı. Gerçekleştirildi."

Mösyö Songe, yazarına göre yalnızca bir eğlencelik; beylik düşüncelerin, gündelik ayrıntıların, ağızdan çıkan zıvaların romanı; yaşlı bir adamın sabuklamalarından ironik bir derleme; bir bunağın takınaklarından ahlâkçı bir seçki.

Mösyö Songe, ruhsal ya da toplumsal gerçekliğinin ötesinde, içsesiyle ve yazdıklarıyla biçimlenen bir kahramanın yazısı; dalgınlıklarıyla, bakış açısındaki sürekli değişimlerle, en basit edimlerinin betimlemeleriyle, durmaksızın yinelediği izleklerle yazarının düzyazısına yön veren bir şairin kopuk söylemleri; bağımsız parçaların sağlam kurgusu.

Mösyö Songe, Beckett'in tavsiyesine uyarak gündelik yaşamın arı ve yalın şüriyle gerçeğin dışına çıkan Pinget'nin gerçekleşmiş yazınsal tasarısı.

TEMA

TÜRKİYE ÇÖL OLMASIN!
(0212) 281 10 27

ISBN 975-08-0390-6

9 789750 803901

